Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН. ● 5 февраль 1970 йил, пайшанба ◆ № 29 (14.495). ◆ Баҳоси 2 тийин.

БАЛЛИ, ИШЧИЛАР СИНФИ!

ЎЗБЕКИСТОН САНОАТИ ЯНВАРЬ ПЛАНИНИ БАЖАРДИ

Республика Марказий статистика бошқармасининг маълум қилишича, Ўзбекистон саноатининг ходимлари В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигини муносиб кутиб олиш учун бошланган мусобақага қўшилиб, саноат маҳсулотини реализация қилиш бўйича 1970 йил январь ойи планини муваффақиятли бажардилар. Пландагидан ташқари бир неча миллион сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Саноат ишлаб чиқариши ҳажми 1969 йилнинг январидагига қараганда 14 процент кўпайди. Пландагига қўшимча равишда кўп миқдорда электр энергияси ҳосил қилинди, кўмир, нефть ва газ қазиб чиқарилди, қишлоқ хўжалик машиналари, минерал ўғит, цемент, шифер, дераза ойна, тозаланган нефть маҳсулотлари, шойи газлама, ички трикотаж, пайпоқ, пахта толаси, ўсимлик мойи, консерва, рўзғор холодильниклари ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқарилди. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ЛЕНИНЧА ЮБИЛЕЙ ВАХТАСИДА

САМАРҚАНД. Шаҳардаги чой қадоқлаш фабрикаси коллективи юбилей йилида янада баракали меҳнат қилаётирлар. Корхона жонкуярлари шу йилнинг тўрт ойлик ишлаб чиқариш топшириғини 20 апрелгача бажаришга сўз беришган. Суратда: (ўнгдан) пешқадам автомат машинисти Матлуба Имомова ва чой қадоқларини жойлаштирувчи Шафиқа Мамедова ўртоқлар.

А. Кузьменко фотоси. (ЎзТАГ).

АФСОНА ВА ҲАҚИҚАТ

ЗАМОНДОШИМИЗНИНГ МАЪНАВИЙ ДУНЁСИ

Ҳар ўлканинг ўз афсоналари бор. Бу афсоналарда халқнинг юрак нидоси, кўпгина авлодларнинг бахт, иқбол, яхшилик ва ҳақиқат тўғрисидаги орзу умидлари ўз ифодасини топгандир. Отам ва бобомдан жуда кўп афсоналар эшитганман. Улар орасида одамларга сув бахшида этган мард ва жасур қаҳрамонларни жуда кўп учратасиз. Бизда сувни ернинг қони деганларича бор-да!

Менинг бобом Худойназар Шеробод чўлларида ҳукмронлик қилган даҳшатли бир жин тўғрисида ҳикоя қилиб берганди. Айтишларича жин учта қалъа ясаб, уларга Совуқ, Шамол ва Сувни қулфлаб ташлаган эмиш. Қишда у қулфдан Совуқни чиқариб юборар экан, натижада одамлар музлаб қолган ерни ҳайдаш имкониятидан маҳрум бўлишаркан. Ёзда эса Шамол қулфдан чиқиб кетар экан ва «афғон» шамоли бутун мавжудодни оловли нафаси билан куйдираркан. Бешафқат жин фақат Сувни ҳеч қаёққа қўйиб юбормас экан. Қанчадан-қанча мард йигитлар чўл ҳукмрони билан яккама-якка олишиб кўрганлар, лекин ўтмишда уларнинг бирортаси ҳам қулфланган Сувни бўшатиб юбориша олмабди.

Мана буниси афсона эмас, балки ҳақиқатдир. Область ўлкани ўрганиш музейида кишини қизиқтирадиган бир ҳужжат сақланади: Бу ҳужжат Бухоро амирининг ҳарбий инженер авлод-аждоди билан рус дворяни бўлган Ананьевга Шеробод чўлларини 99 йиллик муҳлат билан ижарага бериш тўғрисидаги шартномасидир. Шариат қонунлари пеш қилиниб, бу шартномада шундай дейилган: «Ерни суғорган ҳар кимса, унинг эгаси ҳисобланади». Шундай қилиб, 1912 йили «Шеробод» акционер жамиятининг бошлиғи Ананьев 150 минг гектар ернинг тўла эгаси бўлиб қолади. Акционерлар чўлни Сурхон дарёсининг суви билан суғоришга умид боғлаган эди. Ананьев маккор, катта пул маблағга эга бўлса-да, Сурхон сувини чўлга оқизишга у ожизлик қилди. Момо ер асрлардан-асрларга қуёшнинг оловли нурлари остида жизғинаги чиқиб ётаверди ва фақат навбаҳор фаслида бир оз уйғонарди.

Яқин-яқинларгача Ўзбекистон харитасида сарғимтил ранг билан кўрсатилган Шеробод чўлларининг тарихи ана шундай. Бу чўл ҳам «Туркистонда суғориш ишларига 50 миллион сўм пул чиқариш ва суғориш ишларини ташкил қилиш тўғрисида» Ленин имзолаган тарихий декретдан кейин уйғона бошлади, жонлана бошлади. Сурхон—Шеробод воҳасини Мирзачўлнинг кичик синглиси деб ҳаққоний равишда таърифлашади. Зотан, қақраб ётган чўлларни, саҳроларни гуллаётган ўлкага айлантириш учун ҳужум худди мана шу Мирзачўлдан бошланган.

Шеробод ерларининг дастлабки неча 100 гектари бундан 15 йил илгари ўзлаштирилган эди. Чўлни ўзлаштириш иши КПСС XXIII съездидан сўнг кенг қулоч ёйди. Мен съездда делегат бўлиш шарафига муяссар бўлганман ва беш йиллик план Директиваларини қабул қилиш учун алоҳида туйғулар билан овоз берганман. Ана шу бунёдкорлик программасида Сурхон-Шеробод водийсини ўзлаштириш ҳақида ҳам гап боради.

Халқ шоирлари жонажон ўлкаларининг бахтли келажаги тўғрисида афсоналар тўқиб, катта орзу умид қанотларида парвоз қилганлар. Лекин реал ҳақиқат афсонадан ўзиб кетди. Совет кишилари бир неча йил давомида чўлда жуда катта сув омбори барпо этдилар, дарёнинг ўзанини ўзгартирдилар, насос станциялари қурдилар. Бу насос станцияси сувни 10 қаватли уйдай баландликка кўтариб беряпти ва кўп километрли бетон ётқизилган каналлар бўйлаб даштга оби-ҳаёт оқяпти. Юзларча қудратли машиналар чўл бағрини тилка-пора қилиб наъра тортмоқда. Бу ерларни пахта далаларига айлантириш учун шундай қилиняпти. Ҳозир Шеробод чўлларида олтита йирик пахтакор совхоз мамлакатга «оқ олтин» етказиб бераётир, ҳадемай уларнинг сони 14 тага етказилади. Чўлда чиройли посёлкалар қад кўтарди, дастлабки кўчиб келган кишиларнинг қўли билан ўтқазилган боғлар мева беряпти.

Янги ер очиш осон иш десак, ҳақиқатга тўғри келмас, адабиётда буни ҳақиқатни бўяш дейишади, ҳаётда эса — ундан ҳам жиддийроқ қилиб, кўзбўямачилик дейишади. Даштда ишлаш қийин. Ҳатто ҳозирги пайтда, биз ҳаммамиз ер очиб, уйлар қуриб, ерга ўрганиб қолган, унинг кўпгина сирларини билиб олган дамларда ҳам чўл ўзлаштириш осон иш эмас. Чўлга биринчи бор келиб, ҳеч нарсадан бир нарса чиқарган кишилар учун бу юз карра қийинроқ эди. Ёзда, ҳавонинг иссиқлик ҳарорати—эллик даражага етган кезларда бу ерга цистерналарда сув ташиб келишарди. Бу сувга чой ташлаб, кўк чой дамлаб ичса ҳам бўлаверарди. Назаримда, Шеробод чўли шу боисдан ҳам бизнинг юрагимизга яқиндир. Чунки, чўлни ўзлаштириш учун биз жуда кўп меҳнат қилганмиз.

Бултур ёзда ишим тушиб, қўшни «Комсомолобод» совхозига бориб қолдим. Қарасам, дўстим Отамурод Худойназаров қаршимдан чиқиб келяпти. Биз унинг билан айни бир йилда шерободлик бўлганмиз. Мен Шўрчи районидан бу ерга келган бўлсам, у Деновдан келган.

— Қаердан келиб қолдингиз, Отамурод ака, — деб ҳайрон бўлдим. — Ахир, биз сизни икки ҳафта илгари Сочига кузатиб қўйган эдик-ку!

— Ие, — деди у, — икки ҳафта оз муҳлатми? Ҳамма нарсани қилишга улгурдим: дам ҳам олдим, денгиз билан ҳам ошно бўлдим. Сўнгра ўйласам, у ерда қиладиган бошқа ишим қолмагандай бўлиб кўринди. Ўзимизнинг ерларга қайтгим келди.

Эски қадрдон дўстимнинг гапларини эшитар эканман, ўйга чўмдим: ҳа, қадоқ қўлларинг билан, пешана тери тўкиб очган еринг шу ўлкада туғилмаган бўлсанг ҳам сенинг учун ҳақиқий она ер бўлиб қоларкан. Тағин ўйладим: ерга қанча кўп меҳнат сарф қилсанг, у сени яна кўпроқ саҳий бағрига чорлайверади. Ҳа, ернинг жозиба қонуни шунақа!

Шеробод чўлларида минглаб кишилар — барча мутахассисликдаги қурувчилар, сувчилар, механизаторлар, чорвадорлар, боғбонлар меҳнат қилмоқдалар. Шунга ишончим комилки, улар ҳақиқий жасорат кўрсатишяпти. Бу ерда, дашту биёбонда мен Горькийнинг ҳаётда жасорат учун ҳамиша ўрин бор, деган ғоят оқилона сўзларини алоҳида ҳис этдим.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Олий Советининг депутати Борис Алексеевич Тихомировни бир неча йиллардан буён танийман. Унга қойил қолмасдан иложим йўқ. Ёши ҳам анчага бориб қолган, Улуғ Ватан урушининг инвалиди, бир вақтлар госпиталдан «енгилроқ ишга жойлашинг», деб даволаб чиқарилган бу киши дастлабки кундан то охирги кунларгача Жанубий Сурхон сув омбори қурилишида меҳнат қилди. Янги маркадаги машиналарнинг бир қанчасини ўзлаштирди, ўрганиб олди, ер қазиш-фрезер комбайнининг биринчи машинисти бўлиб ишлади. Орамизда «мудом йўқ демайдиган», кишилар бор. Улар ҳар қандай юмушдан ҳам сира бош тортмайдилар. Борис Алексеевич ҳам шундай кишилар тоифасига киради. Тихомировга бирор ишни қачон топширманг, ҳеч сўз қайтармайди, бажо келтиради. Унинг ўзини бир илғор тажриба мактаби деса бўлади.

Менинг пахтакор дўстларим-чи! Гидроқурувчилар ўзлаштирган ерларни топшира бошлаганларида, бир муаммо чиқиб қолди: Бу ҳам бўлса ана шу ерларда ким ишлаши керак, деган саволдан иборат эди. Чўл — ҳали, ўзлаштирилмаган, қўшни районларда эса ҳамма ўз иш билан банд. Область партия ташкилоти механизаторларга: «Чўлқуварлар сафига отланинг!» деган чақириқ билан мурожаат қилди. Ўша кунлари қишлоқ райкомлари 41-йил ҳарбий комиссариатларини эслатарди: Одамлар райкомларга бетиним оқарди ва «йўлланма беринг, Шеробод чўлига борамиз!» деб сўрашарди, талаб қилишарди.

Яна айтаманки: одамларнинг бу азму қарори осонликча ғалабага олиб келмади. Яна ўша Отамурод Худойназаровни олиб кўрайлик. У «Ҳазорбоғ» совхозида ишларди. Бу хўжалик энг кекса, бутун мамлакатга машҳур, байроғида Ленин ордени порлаб турибди. Ҳаёт, турмуш тотувли. Одамлар яхши ишлаб, яхши ҳаёт кечиришади. Совхоз посёлкалари кўркамлик оғушига чулғанган, ҳар бир хонадонда узумзор, боғ бор. Худойназаровнинг ўзи иззат-ҳурматда: Социалистик Меҳнат Қаҳрамони. Шон-шуҳрат хиёбонида унинг каттакон портрети жилмайиб турибди.

Отамурод рафиқаси билан маслаҳатлашганида, «Болаларимизни жазирама чўлга олиб борамизми? Бу ерда барча қавм-қариндошларимиз яшаб турган бўлса, авлодларимизнинг қабри шу ерда бўлса, бу ерни шунчалик қилгунча не-не машаққатлар чекмаганмиз», деб кўз ёши қилганди.

Лекин Отамурод рафиқасини кўндирди. Қандай қилиб у бунга эришди, бу — ўзининг сири. Лекин, бутун оиласи билан чўлга кўчиб келди. Худойназаров тўрт йилдан буён чўлда бригадир бўлиб ишлайди, ҳар йили гектаридан пландаги 14 центнер ўрнига 35-40 центнердан пахта олиб келяпти.

Назиртош Тўраев, Чори Деҳқонов, Тоғай Абсаматов, хуллас тағин юзларча одамларнинг исмини тилга олишим мумкин. Улар ишсиз қолганликлари, ё бўлмаса, катта мол-дунё орттириш учун эмас, балки, чўлни ўзлаштириш учун келганлар. Инсоннинг бемалол яйраб яшнаши учун нимаики зарур бўлса, ҳаммаси бор эди уларда. Лекин, шунга қарамасдан, бутун қулайликларини қолдириб, чўлга кўчиб келишди!

Ҳаёт одамга жуда кўп қувончлар ато этади. Ҳаёт инсонга Севги, Дўстлик, болаларини тарбиялаш учун Бахт беради. Ҳаёт кишиларга санъат билан шуғулланишдан эстетик завқ-шавқ бахшида этади. Бироқ ҳаёт меҳнатсиз, қийинчиликларсиз мазмунли бўлиши мумкин эмас. Чўққига кўтарилиш осон деб бўлмайди. Шарқликлар: «Йўл босган муродига етади», деб бежиз айтмаганлар-да!

Ш. ҚУДРАТОВ,

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ўзбекистон ССРдаги «Советобод» совхози Коммунистик меҳнат бригадасининг бошлиғи.

(«Правда», 1970 йил 4 февраль).

КЎКЛАМ ТАРАДДУДИ

КАТТАҚЎРҒОН

Тельман номли колхознинг К. Раҳимов бошлиқ бригадаси сўнгги йилларда пахта ҳосилдорлигини гектар бошига 32 центнерга етказди. Юбилей йилига 34 центнерлик марра белгиланди. Орзуни рўёбга чиқариш учун кураш қизитиб юборилди. Ҳар гектар ер ҳисобига 10 тонна маҳаллий ўғит жамғарилди. Ариқ-зовурлар қазиб бўлинди.

Р. ЭГАМБЕРДИЕВ.

КИРОВ

«Бешариқ» совхози бултур пахта тайёрлаш планини ошириб бажарган эди. Азамат пахтакорлар 1970 йилда 5200 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан пахта етиштиришга аҳд қилдилар. Шу кунгача салкам 3 минг гектар ерга яхоб берилди, 1500 гектар майдон текисланди. 100 гектар янги ер ўзлаштирилиб, қишлоқ хўжалик оборотига киритилди. Пахта-беда алмашлаб экишни жорий қилиш мақсадида бедазорларни 900 гектарга етказиш мўлжалланмоқда.

Ш. ШАМСУДДИНОВ.

ШАҲРИСАБЗ

Она-Ватанга юбилей йилида 5 минг 40 тонна пахта етказиб берамиз! «Социализм» колхози аъзоларининг аҳди-паймони шундай. Ваъда вафоси билан гўзал. Пахтакорлар далага кўплаб гўнг, қўй қийи чиқариш, минерал ўғит жамғариш билан юқори ҳосилга замин яратмоқдалар. Шу кунгача 1500 тонна ўғит жамғарилиб чиритиляпти.

Э. ОЧИЛОВ.

ҚАРШИ

Қўйли Хўшиевни чўлқуварлар карвонбошиси дейишади. У бошлиқ бригада аъзолари чўлдан 70 гектар ер ўзлаштириб, Карл Маркс номли колхоз пахтазорини кенгайтирдилар. Бултур гектаридан 30 центнердан пахта олинди. Бу йил 35 центнерлик маррани кўзлаяптилар. Янгидан 10 гектар ер ўзлаштирилиб, ҳамма пахта майдони чигит экишга тахт қилиб қўйилди. Колхоз правлениеси чўлқуварларга кўплаб минерал ўғит ажратди, қўй қийи эса яйловдан келтириляпти.

Х. НАЗАРОВ.

ҒОЛИБЛАРГА БАЙРОҚ

СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигининг корхоналари ва ташкилотлари ўртасидаги Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг 1969 йил тўртинчи квартали якунлари кўриб чиқилди. СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги ҳамда Қишлоқ хўжалик ва тайёрлаш ишчи хизматчилари касаба союзи Марказий Комитетининг Кўчма Қизил байроғи Ўзбекистон ССР сув хўжаликлари қурилиш Бош бошқармасига берилди. Ғолибликни қўлга киритишда «Ферганаводстрой», «Андижанводстрой» трестларининг коллективлари, «Амубухараканалстрой» қурилиш бошқармаси ва бошқа коллективлар ўзларининг унумли меҳнатлари билан муносиб ҳисса қўшдилар.

ДАСТЛАБКИ КУБОМЕТРЛАР

«Наманганводстрой» трестининг 4- қурилиш-монтаж бошқармаси коллективи катта Наманган канали трассасида дастлабки куб метр тупроқни қазиб чиқарди. Канал асосий участкаси бошланадиган жойдаги ишни биринчи бўлиб бошлаш шарафи Мусахон Холиқовга берилди. Тажрибали механизатор моҳирлик билан бошқараётган қудратли машина бир маромда аниқ ишлаб турибди. Трассада экскаваторчи Иброҳим Умрзоқов ҳам меҳнат қилмоқда. У кунига нормадаги 450 куб метр ўрнига 600 куб метр тупроқ қазиб чиқармоқда.

Техника тайёргарлигини текширамиз

БАҲОРГА ШАЙМИСИЗ?

Навоий райони бултур пахта тайёрлаш планини шараф билан бажарди. Кўпчилик колхозлар, «Нарпай» совхозининг айрим бўлимларида пахта ҳосилдорлиги ошди. Пахтанинг салмоқли қисми «зангори кема»ларда териб олиниши туфайли мавсум муҳлати қисқарди, сорт юқори бўлди, таннарх арзонлашди. Колхозлар ва «Нарпай» совхозининг экономикаси мустаҳкамланди, меҳнат аҳлининг турмуш маданияти юксалди.

Район партия, совет ташкилотлари, қишлоқ хўжалик органлари, «Узсельхозтехника» район бирлашмаси ходимларининг вазифаси эришилган ютуқларни мустаҳкамлаш, камчиликларнинг такрорланишига йўл қўймасликдан иборат. Афсуски, 1970 йил мўл ҳосилга тараддуд кўриш соҳасида олиб борилаётган ишлар қўлга киритилган ғалабани мустаҳкамлаш даражасида эмас. Аксинча, техникани кўклам экин кампаниясига тайёрлашда жиддий камчиликларга йўл қўйилаётир.

Халқимизда «от олишдан олдин яхши ният билан қозиқ қоқ» деган мақол бор. Навоийликлар 1970 йилда она-Ватанга 41 минг тонна пахта етказиб беришга аҳд қилган эканлар, орзуни рўёбга чиқариш учун ҳозирдан астойдил ишга киришишлари, техникани кўкламга тахт қилиб қўйишлари, етарли миқдорда ўғит жамғаришлари, суғориш тармоқларини тартибга келтиришлари, энг муҳими — техникани моҳирлик билан бошқаришга қодир малакали механизатор кадрлар тайёрлашлари керак.

Тўғри, бу соҳада анча-мунча иш қилинди. Пахта майдонларининг асосий қисми шудгорланди, далага маҳаллий ўғит чиқариляпти, Илғор хўжаликларда кадрларнинг ўқиши бошлаб юборилди. Лекин умуман район бўйича кўкламга кўрилаётган тараддуд талабга жавоб бермайди. Буни қуйидаги мисоллардан кўриш мумкин.

Район хўжаликларидаги 259 ҳайдов ва 869 чопиқ тракторининг кўпчилик қисми ҳали ремонтдан чиқарилган эмас. Умумий сеялкаларнинг 30 процентига қўл урилгани йўқ. Техникани баҳорги чигит экиш мавсумига тайёрлашда «Узсельхозтехника» район бирлашмаси раҳбарлари фаолиятсизлик кўрсатяпти. Бирлашма устахонасида ремонт қилиниши лозим бўлган йигирма бешга яқин ҳайдов тракторидан энди саккизтаси келтирилди. қолганлари далаларда, хўжаликларнинг бостирмалари остида қор, ёмғирга булғаниб, занглаб ётибди. Шунингдек, устахонага келтирилган 31 чопиқ трактори тирговичларга қантариб қўйилганича турибди.

Ремонт-устахона мудири Х. Ҳамроев билан устахона майдончасини айланиб чиқдик. «Узсельхозтехника» область бирлашмасининг буюртмаси билан бу ерга юборилган «Т-28 ХЗ» маркали ўн битта двигатель, «ДТ-54» тракторининг учта моторига ҳали қўл урилган эмас. Моторларни жорий ва капитал ремонт қилиш цехига кирдик. Цех музхонага ўхшайди. Ремонтчи - механизаторларнинг унумли ишлаши учун етарли шароит яратиб берилмаган. Цехда слесарь Э. Ҳазретов, «Ўзбекистон» ва Свердлов номли колхозлардан ремонтга келган И. Шодиев, В. Ҳамроев каби механизаторлар куннишиб ўтиришибди. Шундай бўлгач, бундан бир ой муқаддам ремонтга келтирилган 15 та мотордан бирортаси ремонтдан чиқарилмаганига таажжубланмаса ҳам бўлади.

— Чопиқ тракторимни бултур декабрь ойида устахонага келтирган эдим, — дейди Свердлов номли колхоз механизатори Абдухалим Зарипов, — шундан бери ишим битмайди. Гоҳ у, гоҳ бу эҳтиёт қисм етишмайди. Мен излаган эҳтиёт қисмлар топилса, узоғи билан бир ҳафтада тракторимни ремонтдан чиқариб, колхозимга қайтган бўлур эдим.

Шундай аччиқ таъналарни «Бухоро» колхозидан келган Ҳалим Аминов, Охунбобоев номли колхоз механизатори Иброҳим Ҳурсандов, Гулмон Отақулов, Ҳамро Ҳасановлардан ҳам эшитдик. Улар майдончада лойга қоришиб эҳтиёт қисм излаб юрибди. Айримлари ўз «пўлат от»ларини устахонага келтиришга келтирган-у, қайтариб олиб чиқиб кетолмасдан сарсон бўлиб юрибди. Биз бу аҳволни кўриб ачинсак ҳам, устахонанинг ўзига қарашли тракторларнинг аҳволини кўриб кулгимиз қистади. Ўн бешга яқин трактор ёзда очиқ ҳавода туравериб иссиқдан, қишда ёғингарчилик намидан олачипор бўлиб кетибди. «Бўзчи белбоққа ёлчимайди» ёки «кулол мундида сув ичади», деганлари шу бўлса керак-да! Лойга қоришиб ётган плуглар, чизеллар, ғилдираклар ва бошқа эҳтиёт қисмлари ҳақида гапириб ўтирилмаса ҳам бўлади. Уларга ёзда ҳаво исиганда қўл урилмаса, ҳозир ботқоқдан чиқариб олиш амри маҳол.

Кўпгина колхозларнинг раҳбарлари билан суҳбатлашдик. Улар «Узсельхозтехника» район бирлашмаси раҳбарлари (бошлиғи Турди Очилов, бош инженери Жўраев ўртоқлар)нинг фаолиятсизлигидан ҳақли равишда нолимоқдалар. Хўжаликлардан келтирилган тракторлар, моторлар ва бошқа агрегатлар вақтида ремонт қилинмайди, ишнинг сифати паст. Шундай бўлгач, ремонт талаб машиналарни бу ерга юборишга ҳеч кимнинг қўли бормайди. «Ленинград», «Москва», «Зарафшон», «Қизил октябрь» колхозларидаги тракторлар ремонтбоп бўлса-да, устахонага келтирилмаяпти.

Навоий район партия, совет ташкилотлари раҳбарлари, «Узсельхозтехника» район бирлашмаси ва қишлоқ хўжалик органлари ходимлари танқиддан тегишли хулоса чиқариб оладилар, кўклам экин мавсумига тайёргарликни кучайтиришга, йўл қўйилаётган камчиликларни тезда бартараф этишга бош-қош бўладилар, деган умиддамиз.

П. ФАТТОҲОВ.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДА 24 СОАТ

◆ МОСКВА. «Юность» меҳмонхонасининг мажлислар залида ВЛКСМ Марказий Комитетининг пленуми очилди. Пленум КПСС Марказий Комитети 1969 йил декабрь Пленумининг якунлари ва комсомол ташкилотларининг вазифаларини муҳокама қилади.

Пленумда ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари Е. М. Тяжельников доклад қилди.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитетининг секретари И. В. Капитонов қатнашмоқда.

◆ ЛОНДОН. Салоники фавқулодда ҳарбий трибунали, дейилади Рейтер агентлиги мухбирининг Грециядаги шу шаҳардан юборган хабарида 8 студентнинг ҳар бирини беш йилдан йигирма йилгача турли муддатга қамоқ жазосига ҳукм қилишни талаб этди.

Ҳарбий трибунал студентларни Коммунистик партиянинг фаолиятини тақиқлаш тўғрисидаги қонунни бузишда айблади. Бу студентлар бултур 4 сентябрда қамоққа олинган эди.

◆ ҚОҲИРА. БУ ЕРДА БИРЛАШГАН АРАБ РЕСПУБЛИКАСИ, ИРОҚ ВА СУРИЯ УЧ МАМЛАКАТ ЭКОНОМИКАСИНИНГ БИР-БИРИГА УЙҒУНЛАШТИРМОҚ ВА ИНТЕГРАЦИЯ ҚИЛМОҚ УЧУН ДОИМИЙ КОМИТЕТ ТУЗИШ ТЎҒРИСИДАГИ ПРОТОКОЛ ИМЗОЛАНДИ.

◆ НЬЮ-ЙОРК. Таниқли Америка журналисти Жорж Моррис «Дейли уорлд» газетасида босилган мақоласида қуйидагиларни ёзади: «Президент Никсоннинг нарх-навонинг ошиши ва Вьетнамдаги уруш тўхтатилади, деб берган ваъдаларига энди ҳеч ким ишонмайди. Вьетнамдаги уруш мамлакат ресурсларини кемириб юбормоқда». (ТАСС).

БЕШ ЙИЛЛИК ЗАРБДОР ҚУРИЛИШЛАРИДА

БУХОРО ОБЛАСТИ. Ўзбекистон химия индустриясининг гигант корхонаси — Навоий химия комбинати қурилишида минглаб қурувчи ва монтажчилар шижоаткорона тер тўкаётирлар. Бунёдкорларнинг мақсади битта. Улар юбилей йилида улкан комбинатнинг учинчи навбатини қуриб, фойдаланишга топшириш орзуси билан меҳнат қилаётирлар. Шу кунларда корхонанинг кўкка бўй чўзган янги корпус ва цехларида ускуналар монтажи қизғин давом эттириляпти. Монтаждан чиққан ускуналар эса, ишлаб чиқариш синовидан ўтказиляпти. Ўзбекистон телеграф агентлигининг фотомухбирлари А. Горокрик ва А. Усмонов олиб келган бу суратларда (чапда) учинчи қурилиш-монтаж бошқармасининг илғор монтажчиси В. Яковлев, ўнгдаги суратда эса Навоий химия комбинати учинчи навбат қурилиш майдонининг умумий кўриниши акс эттирилган.

*

ФАНДАГИ ЧЎҚҚИЛАР— ТЕХНИКАДАГИ РЕВОЛЮЦИЯ

СССР Фанлар академиясининг умумий йиғилиши

Ҳозирги замон фан-техникаси революцияси саноат ва илмий муассасалар олдига, мамлакатимизнинг олимлари ва инженер-техник ходимлари олдига давлат миқёсидаги катта вазифаларни қўйди. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг илмий ташкилотлар ишларининг самарадорлигини ошириш ва халқ хўжалигида фан ҳамда техника эришган муваффақиятлардан фойдаланишни жадаллаштириш тадбирлари тўғрисидаги қарори совет олимларининг ижодий активлигини ва ташаббусини оширишга ёрдам берди.

Совет фанининг штаби — СССР Фанлар академияси ўзининг 3 февраль куни Москвада Олимлар уйида очилган умумий йиғилишида ана шу проблемаларни ишчанлик руҳида муҳокама қилинишини уюштирди.

Йиғилишда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари П. Н. Демичев, КПСС Марказий Комитетининг секретари М. С. Соломенцев, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Министрлар Совети фан ва техника давлат комитетининг раиси В. А. Крилпин ва КПСС Марказий Комитети фан ва ўқув юртлар бўлимининг мудири С. П. Трапезников иштирок этмоқдалар.

СССР Фанлар академиясининг президенти академик М. В. Келдиш умумий йиғилишни очди. У СССР Фанлар академиясининг техника тараққиёти билан боғлиқ вазифалари тўғрисида доклад қилди.

Жаҳонда биринчи социалистик давлат асосчиси В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига, деди у, Совет Иттифоқи ўзининг экономика, ижтимоий ва маданий ривожланишида жуда улкан муваффақиятларга эришган ҳолда бормоқда. Бизнинг мамлакатимиз иқтисодий куч-қудрати, прогрессив социал тузуми туфайли, тинчликни сақлаш учун изчиллик билан кураш олиб бораётганлиги туфайли бутун жаҳон тараққиётига улкан таъсир кўрсатмоқда.

Мамлакатимизнинг ҳозирги замон илмий-техника проблемаларини ҳал қилишга қўшган жуда катта ҳиссасини ҳамма эътироф этмоқда. Совет Иттифоқи инсониятга космос сари йўл очиб берди. Совет Иттифоқи атом энергиясидан тинчлик мақсадларида фойдаланиш соҳасида етакчи роль ўйнамоқда. Экономикамиз бундан кейин ҳам, деди М. В. Келдиш, асосан ижтимоий ишлаб чиқаришни жадаллаштириш ҳисобига ривож топади. Унинг самарадорлигини ошириш техника тараққиёти суръатлари ва техника тараққиётини ташкил этиш даражаси билан белгиланади.

Докладчи ҳозирги кунда фан ва техникани ривожлантириш проблемалари алоҳида муҳим аҳамият касб этганлигини таъкидлаб ўтди. Коммунистик ва ишчи партияларнинг 1969 йилда бўлиб ўтган халқаро Кенгаши эндиликда илмий-техника революцияси капитализм билан социализм ўртасидаги тарихий мусобақада асосий участкалардан бири бўлиб қолганлигини таъкидлаб ўтди. Социалистик системанинг афзалликлари, деди олим, олдимизда турган улуғвор вазифаларни муваффақиятли ҳал қилиш имкониятини беради.

Докладчи фаннинг техника тараққиётига қўшган ҳиссасини кўрсатадиган бир қанча мисолларни келтирди. Физика соҳасидаги буюк кашфиётлар техниканинг янги муҳим йўналишларини вужудга келтирди. Классик электр динамика ғояларининг амалга оширилиши электрлаштиришни ривожлантиришнинг негизи бўлдики, бу энергетикада чинакам революцияни билдиради. Радиотехниканинг ривож топиши инсон ҳаётининг бутун укладига ғоят чуқур таъсир ўтказди. Атом ядроси тузилишини ўрганиш соҳасидаги муваффақиятлар фан ва саноатнинг кўпгина тармоқларини ривожлантиришга катта таъсир кўрсатди. Механика асримизнинг бошларидаёқ кўтарма кучларнинг ҳосил бўлиш принципларини кашф этдики, бу авиацияни вужудга келтиришнинг негизи бўлиб қолди. Реактив кучнинг классик принципларидан фойдаланиш авиацияни ривожлантиришнинг янги истиқболларини очиб берди ва ракета техникасини вужудга келтиришга олиб келди. Ракета техникасининг вужудга келтирилиши космосга йўл очиш имконини берди.

Табиий моддаларни тобора чуқур ва нозик методлар билан қайта ишлаш асосида янги материалларни вужудга келтириш соҳасида фан эришган муваффақият — техника тараққиётининг асосий омилларидан бири бўлди. Ана шу қайта ишлаш методларининг илмий негизи қаттиқ жисмлар химияси ва физикаси соҳасида эришилган муваффақиятларга таянади. Химия фанининг ривожланиши конструкцион материаллар ва химия маҳсулотлари кенг спектрини вужудга келтириш туфайли техника имкониятларининг ҳаддан ташқари кенгайишига олиб келди. Химия ва физика соҳасида эришилган муваффақиятлар металлургияни ғоят тараққий эттирди.

Фан эришган энг янги муваффақиятларга асосланган анализ ва контроль қилишнинг энг нозик усулларини қўлланиш фандагина эмас, ишлаб чиқаришда ҳам тобора катта аҳамият касб этмоқда.

Электрониканинг тобора ўсиб бораётган роли ахборотни қайта ишлашнинг хилма-хил системаларини вужудга келтириш имкониятини, бошқариш жараёнларини такомиллаштириш истиқболларини, илгари инсон интеллектуал фаолиятигагина хос деб келинган кўпгина функцияларни автоматлаштириш имкониятини очиб берди. Эндиликда ҳисоблаш машиналари фаолиятимизнинг барча тармоқларига, ҳатто медицина ва гуманитар тадқиқотларга қадар кириб бормоқда.

Президент сўзида давом этиб, яна шундай деди: техниканинг жадал тараққиёти табиий ресурслардан ғоят даражада интенсив фойдаланишга олиб келмоқда. Масалан, кейинги ўн йил мобайнида темир рудасини қазиб чиқариш икки баравардан зиёд, нефть қазиб чиқариш эса тахминан уч баравар кўпайди. Кейинги йилларда камёб элементлардан фойдаланиш сезиларли равишда ўсди.

Сув ресурсларидан фойдаланишнинг ўсиши ва мелиорациянинг ривожланиши натижасида серунум ерлардан, хусусан пахтачиликда серунум ерлардан фойдаланиш соҳасида анча кенг қадам қўйилди. Биология жонли хужайранинг энг майда структураларига тобора кўпроқ кириб бормоқдаки, бу фақат медицина ва қишлоқ хўжалигигагина таъсир қилиб қолмасдан, саноат ишлаб чиқаришининг айрим тармоқларига ҳам таъсир ўтказмоқда. Генетика ва селекциянинг янги принциплари яратилмоқда. Бу принциплар микроорганизмларнинг юксак унумли штаммларини ва ўсимликларнинг серҳосил навларини топишга олиб келди. Кўпгина физиологик актив моддалар кашф қилиндики, эндиликда булар муҳим роль ўйнамоқда. Бир қанча касалликларни енгишда анчагина янги ютуқларга эришилди.

М. В. Келдиш сўзида давом этиб бундай деди: фундаментал тадқиқотлар билан уларнинг натижаларини амалда қўлланиш ўртасидаги узвий боғланиш техникани муваффақиятли тараққий эттиришнинг муҳим шартидир. СССР Фанлар академиясининг бутун коллективи, деди президент, техника тараққиёти суръатларини оширишга ёрдам беришга даъват этилгандир.

Докладчи қуйидагиларни маълум қилди: Фанлар академиясининг институтлари навбатдаги беш йилликда табиий ва ижтимоий фанлар соҳасидаги тадқиқотлар планининг асосий йўналишларини ишлаб чиқди. Фанлар академияси СССР Министрлар Советининг Фан ва техника давлат комитети ҳамда идоралар билан биргаликда фан ва техниканинг муҳим проблемалари юзасидан прогнозларни ишлаб чиқмоқда. Академиянинг институтлари СССР Госплани билан биргаликда мамлакат экономикасини ривожлантириш прогнозларини тузиб чиқмоқда.

Академик М. В. Келдиш бир қанча илмий йўналишларни тавсифлаб бердики, бугунги кунда улар мамлакатнинг техника ва иқтисодий тараққийсини оширишда айниқса муҳим аҳамиятга эгадир. У яна шундай деди: ҳозир ғоят кенг аҳамияти бор муҳим масалалардан бири электрон ҳисоблаш машиналарини вужудга келтириш ва уларни математик жиҳатдан таъминлаш соҳасидаги ишдир.

Фанлар академияси институтларининг электроника соҳасидаги, жумладан, электрон асбобларни микроминиатюрлаштириш соҳасидаги ишини кучайтириш ва ривожлантириш талаб этилади. Оптоэлектроника ривожланиши жуда катта перспективага эгадир. Оптоэлектрониканинг ривож топиши радиоэлектроника ва ҳисоблаш техникаси учун принципиал янги системани вужудга келтириш имконини беради. Бу эса ахборотларни қайта ишлашнинг самарали системаларини яратишга янги имкониятлар очиб беради. Проекцияланувчи телевидение вазифаларини ҳал этишда мана шу йўлдан борилмоқда. Голографиядан фойдаланиш янги муҳим имкониятлар очиб беради.

Лазер техникаси киритадиган ўзгаришлар, деди М. В. Келдиш, чала ўтказгичлар техникаси киритган ўзгаришлардан кам бўлмайди ва ишлаб чиқаришнинг кўпгина тармоқларида лазер техникаси жуда кенг тарқалади. Бироқ, деди у, саноатда лазер техникасидан ҳали ҳам жуда секинлик билан фойдаланилмоқда, бу соҳада амалий чоралар кўриш керак. Ўта ўтказувчанлик ҳодисасидан техниканинг турли соҳаларида кенг фойдаланиш, турбогенераторлар, электр двигателлар ва саноатда ишлатиладиган куч трансформаторларининг янги намуналарини ўта ўтказгич материаллар асосида яратиб, электр ускуналарнинг янги турларини вужудга келтириш, иссиғлик ва ядро энергиясини электр энергияга айлантиришда, энергия жамловчи магнит тўплагичларда, тезлаткичлар техникасида ўта ўтказгич магнит асбобларини қўлланиш ишларини бошлаб юбориш зарур.

Тобора кўпайиб бораётган ахборотлар оқимини узатишга ҳозирги вақтда радио диапазонларидаги «частоталар тиғизлиги», одатдаги алоқа йўлларининг ҳаддан ташқари банд бўлиб қолганлиги анча тўсқинлик қилмоқда. Бу ҳол радио тўлқинларининг янги диапазонларини, шу жумладан суб миллиметрли диапазонларни ўзлаштириш вазифасини илм фан олдига қўймоқда. Тўлқин ўтказгичлардан, лазер техникасидан, йўлдошлардан ва тропосфера алоқа линияларидан фойдаланиб, кенг диапазонли магистрал алоқа линияларини вужудга келтириш билан боғлиқ бўлган мураккаб проблемаларни ҳал қилишимиз керак.

Химия технологиясида, қишлоқ хўжалигида ва медицина, озиқ-овқат маҳсулотларини консерва қилишда, шунингдек илмий тадқиқотларда ишлаб чиқариш жараёнларини контрол қилишнинг ядро-физикавий методларини тағин ҳам кенгроқ қўлланиш масаласи ҳам қўйилмоқда. Электр энергияни генерациялаш, узатиш ва истеъмол қилиш билан алоқадор физикавий технологик проблемаларга кўпроқ эътибор бериш керак. Чала ўтказгич куч техникаси, кабелларни изоляция қилишнинг янги методлари сингари муваффақиятлар, келажакда эса ўта ўтказгичлардан фойдаланиш энергетика системаларини яхшилаш учун жуда катта имконият очиб беради. Атом энергетикасида тез нейтронлардан фойдаланишга асосланган тағин ҳам самаралироқ реакторларни ишлаб чиқиш билан алоқадор бўлган муҳим принципиал вазифалар ҳал қилиб берилиши лозим.

Докладчи машинасозликни янада такомиллаштириш билан алоқадор проблемаларга катта эътибор берди. У жумладан, машиналар ишини ва уларнинг системаларини автоматлаштириш, бунинг учун ҳисоблаш машиналарини қўлланиш, юксак босимлар ва температураларни, ўта совуқни, юксак тезликларни, ҳар хил турдаги нурланишларни қўлланишга асосланган технологик операциялардан фойдаланиш масалаларига тўхталиб ўтди.

Конструкцион материалларни ва аввало металларни янада такомиллаштириш, янги неорганик материалларни, ғоят мустаҳкам стеклопластикларни ўзлаштириш масалаларига докладда катта эътибор берилди. Докладчи полимер материалларнинг етарли даражада стабил бўлмаганлиги бу материалларни халқ хўжалигида қўлланишнинг самарадорлигини анча пасайтириб юбораётганлигини айтиб, олимлар бу проблемани ҳал қилишга жиддий эътибор беришлари кераклигини уқтириб ўтди.

Нефтни қайта ишлаш ва нефть химияси саноатининг структурасини яхшилаш соҳасида, фан ва ишлаб чиқариш соҳасида кўпгина ишлар қилиниши керак. Химиклар химия технологиясининг илмий асосларини яратиб бериш ишини тезлаштиришлари лозим.

Кейинги йилларда, деди М. В. Келдиш, қишлоқ хўжалигини ривожлантириш билан алоқадор ишлар Фанлар академиясида анча кучайтирилди. Фанлар академияси мамлакатда агрохимия хизматини вужудга келтириш, СССРнинг агрохимия харитасини тузиш ишларида қатнашди. Олимлар қишлоқ хўжалигини химиялаштиришни ва ерларни мелиорация қилишни планлаштириш ишларида актив қатнашдилар. Ўғитлар ва заҳарли химикатларнинг, ўсишни тартибга солувчи моддаларнинг янги турлари ишлаб чиқилди. Микробиология саноати, шу жумладан оқсил-витаминли аралаш озуқалар ишлаб чиқариш саноати ривожланиб бормоқда. Турли ферментли препаратларни ҳосил қилиш усуллари таклиф қилинди. Бу препаратлардан фойдаланиш озиқ-овқат саноатида ва енгил саноатда технология жараёнларини анча тезлаштиришга имкон беради. Шунингдек, гормонли препаратлар ҳосил қилиш ва соғлиқни сақлашда ҳамда қишлоқ хўжалигида бу препаратларни кенг қўлланиш билан алоқадор бўлган тадқиқотларни ривожлантириш ҳам муҳим вазифа бўлиб турибди.

Одам физиологиясига доир ишлар кучайтирилиши, биологларнинг медиклар билан алоқаси мустаҳкамланиши, биологиянинг физика ва химия билан ўзаро таъсири яхшиланиши лозим.

Одам органларини трансплантация қилиш ва протезлаш проблемаси медицина ва биологиянинг актуал проблемаларидан бири бўлиб қолди. Бу соҳада муваффақиятлар қўлга киритиш фақат хирургнинг санъатигагина боғлиқ бўлиб қолмасдан, шу билан бирга кўпгина илмий ва техникавий проблемаларнинг ҳал қилинишига — тўқималарнинг бир-бирини қабул қилмаслик хусусиятини бартараф қилишга махсус полимер материаллар, энергия манбалари, бошқарув системалари ва шу кабиларни яратиб беришга ҳам боғлиқ.

Сўнгра докладчи табиий ресурсларни ўрганиш ва улардан фойдаланиш проблемалари билан боғлиқ бўлган илмий вазифаларга тўхталиб ўтди. Докладчи уқдириб айтдики, геолог олимларимизнинг муваффақиятли ишлари натижасида мамлакатимиз ўзининг минерал хом ашё ресурслари ва бу ресурсларнинг энг асосий турлари билан тўла равишда таъминланди.

Табиат бойликларини ўрганиш ишлари, деди М. В. Келдиш, янги методлардан фойдаланилган ҳолда янги поғонада олиб борилиши лозим. Табиатни муҳофаза қилиш ва ўзгартиришнинг самарали воситаларини топиш мақсадида олиб бориладиган тадқиқотларни анча кучайтириш зарур.

Докладда ишлаб чиқариш структурасини яхшилашга ва техниканинг янги муваффақиятларини ўзлаштиришни тезлаштиришга ёрдам берадиган янги таклифларни ишлаб чиқиш борасида экономист олимлар олдига конкрет вазифалар қўйилди.

Академик М. В. Келдиш КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Илмий ташкилотлар ишининг самарадорлигини ошириш ҳамда фан ва техника муваффақиятларидан халқ хўжалигида фойдаланишни тезлаштириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорига тўхталиб, бу қарорнинг аҳамиятини уқдириб ўтди. Олимлар бу қарорни амалга ошира бориб, турли илмий-техникавий йўналишлар қандай ривожланиши кераклиги тўғрисида ўз фикрларини ёзиб бердилар.

Техника тараққиётини тезлаштириш борасида фан олдида турган вазифаларни муваффақиятли ҳал қилмоқ учун, деди докладининг охирида М. В. Келдиш, мамлакатда, айниқса йирик иқтисодий районларда фанни янада ривожлантириш зарур.

М. В. Келдиш уқдириб айтдики, мамлакатимизда техникани тез тараққий эттиришга фаннинг муваффақиятли кўмаклашмоғи учун техника тараққиётининг негизи бўлган энг муҳим фанларнинг асосий йўналишларини ишлаб чиқиш борасида СССР Фанлар академияси, иттифоқдош республикаларнинг Фанлар академиялари ва олий ўқув юртлари ўзларининг куч-ғайратларини бирлаштиришлари лозим. Докладчи тармоқ илмий муассасалари ва ишлаб чиқариш билан ҳамкорликни мустаҳкамлаш зарурлигини ҳам уқдириб ўтди. Илмий ғоя туғилганидан бошлаб тадқиқот ишларининг натижаларини ишлаб чиқаришга ўзлаштиришгача бўлган йўлни мумкин қадар қисқартирмоқ учун бу ҳамкорликнинг тағин ҳам оперативроқ формаларини топиш керак.

Йиғилишда академик Н. Г. Басов «Физика ва техника тараққиёти» ҳақида доклад қилди.

СССР Фанлар академиясининг умумий йиғилиши 4 февралда ўз ишини давом эттирди. (ТАСС).

Ирригация қурилишларида

АМУ—БУХОРО КАНАЛИНИНГ ИККИНЧИ НАВБАТИ

Амударёнинг ҳаётбахш зилол суви воҳага етаклаб келинди-ю, деҳқонларнинг эзгу орзуси ушалди. Натижада Бухоро областининг жануби-ғарбий қисмидан 120 минг гектар суғориладиган ерларга Аму—Бухоро машина канали об-ҳаёт бахш этди.

Аму — Қоракўл ва Аму — Бухоро машина каналларининг қурилиб ишга туширилганлиги туфайли ерларнинг мелиоратив ҳолати тубдан яхшиланди. Пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш анча ортди. Аммо Зарафшон дарёси сувидан баҳраманд бўлаётган хўжаликларда ҳамон сув танқислиги сезилиб келмоқда. Бунинг устига экин майдонлари кенгайтирилмоқда ва янги-янги ерлар ўзлаштирилмоқда. Шу боисдан Аму — Бухоро машина каналининг иккинчи навбатини қуришга қарор қилинди. Бу улкан иншоот лойиҳасини республика Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги буюртмаси билан «Узгипроводхоз» институти лойиҳачилари тайёрладилар.

Аму—Бухоро машина канали иккинчи навбатининг техникавий лойиҳаси тасдиқланди, — дейди Аму — Бухоро машина канали қурилиши бошқармасининг бошлиғи В. Цой, — ана шу лойиҳага мувофиқ бу зарбдор қурилишга 148 миллион сўм маблағ ажратилди.

Амударё суви иккинчи канал ўзанига биринчи навбат бош иншоотлари орқали секундига 115 кубометр тезлик билан оқиб тушади. Янги канал трассаси Қоракўлга етиб келгунча бир неча пикетларда илгаригиси билан туташиб кетади. Демак, мавжуд биринчи канал ўзанлари ўрни билан бир мунча кенгайтирилади.

Сувни 46,7 метр баландликка кўтариб берадиган иккинчи Ҳамза насос станцияси қад кўтаради ва ана шу тўғон орқали секундига 108 кубометр сув ўтиб туради. Бир неча сув тақсимловчи иншоотлар барпо қилинади. Улар орқали канал Тўдакўл ҳавзасини шарқий томондан кесиб ўтади ва Азкамар даштига чиқади. Бу даштни сув билан таъминлаш мақсадида Қизилтепа насос станция қурилиши мўлжалланмоқда. Бу тўғон икки босқичдан иборатдир. Биринчи босқичи Амунинг сувини 40,3 метр баландликка кўтариб секундига 40 кубометр об-ҳаётни Хархўр ўзанига қуяди. Иккинчи босқичи эса сувни 64 метр тепага кўтариб, секундига 52 кубометр сувни Шофиркон гидроузелига йўналтиради.

Аму — Бухоро машина канали иккинчи навбатининг узунлиги 233 километр бўлади. Ўзан давомида 12 та автомобиль ва 3 та темир йўл кўприклари қурилиши белгиланган. 3 та сув ажратгич ва 3 та дюкер ва бир неча гидротехника, энергетика иншоотлари қурилади. Насос станцияларида ишловчилар учун Олот, Когон ва Ғиждувонда кўркам посёлкалар бунёд этилди.

Катта қурилиш-монтаж ишларини олиб бориш учун ҳозирданоқ пухта тайёргарлик кўрилмоқда. Каналнинг иккинчи навбати трассасида 120 миллион кубометр тупроқ ишларини бажаришга, 240 минг кубометр бетон ва темир-бетон ётқизишга тўғри келади. Қурилиш 4 йилга мўлжалланган. 1970 йилдан тайёргарлик ишлари ва 1971 йилга бориб эса канал қурилиши кенг миқёсда бошлаб юборилади.

Каналнинг иккинчи навбати жуда катта халқ хўжалиги аҳамиятига эга бўлади. Унинг шарофати билан Ғиждувон, Вобкент ва Шофиркон районларида 73 минг гектар ер қондириб суғорилади, шунингдек 371 минг гектар майдонда сув таъминоти яхшиланади. Амударёда бош иншоотлар, Тўдакўл ҳамда Шўркўл сув омборлари қурилиши назарда тутилган. Бу юмушлар амалга оширилгач, областда суғориладиган майдонларни 400 минг гектарга етказиш имкони туғилади. Бу каналнинг қўшни Самарқанд ва Қашқадарё областлари пахтакорлари учун ҳам нафи тегади.

А. ШУКУРОВ.

Янгиликлар, **ХУШХАБАРЛАР**

БУ — ҚУЛАЙ

Тошкентнинг почта хизматчилари аҳоли учун ғоятда қулай янгиликни кашф этдилар. Главпочтамт инженери Александр Решетников «умри узоқ» посилка яшчиги ясади.

Одатда бирор жойдан иккинчи жойга ниманидир юбориладиган бўлса, кишилар фанердан яшчикча ясаб овора бўлишади. Олувчи киши яшчикни бузиб нарсаларини олгач, уни ташлаб юборар эди.

Тошкентлик инженернинг кашфиёти туфайли ана шундай оворагарчиликларга чек қўйилди. У ижод этган яшчик ғоятда енгил кимёвий материалдан ясалади. У қулай ва ихчам бўлиш билан бирга жуда енгил. Оғирлиги фақат 300 грамм келади. Харидор бу яшчикчани алоқа бўлимидан сотиб олиши мумкин. Кейин эса уни истаган жойига топшириб, ҳақини қайтиб олаверади.

Инженер Решетников ўйлаб топган «умри узоқ» посилка яшчиги СССР Алоқа министрлиги томонидан маъқулланди ва мамлакат алоқа бўлимларида ундан кенг фойдаланиш тавсия этилди.

Суратда: яшчикнинг устки қисмига ўрнатилиб, посилка юборувчи ва уни олувчи кишининг адреси ёзилган почта бланкаси қўйиладиган кассета.

МЕҲНАТ ВА ЗАФАР

Колхозимиз Самарқанд областининг энг йирик пахтакор хўжаликларидан бири. Биз асосан пахта, гўшт, сут, дон, пилла ва бошқа маҳсулотлар етиштириш билан шуғулланамиз. Колхозимизда айниқса кейинги йилларда пахтачиликни янада ривожлантириш, ундан муттасил мўл ҳосил олишга алоҳида эътибор билан қаралмоқда.

Пахта ўзбек халқининг миллий ифтихори эканлигини колхозимиз аъзолари яхши тушунишади. Шунинг учун ҳам кейинги етти йил мобайнида ҳосилдорликни тобора ошириб келмоқдалар. 1962 йили 2210 гектар майдоннинг гектаридан 17 центнердан ҳосил олинган эди. 1969 йили 2474 гектар майдонда ҳосилдорлик 30 центнерга етди. Юқоридаги йиллар ичида колхоз она-Ватанимизга пландан ташқари 7700 тонна пахта сотди.

Юқори ҳосил олишда коммунистларимиз етакчи бўлмоқдалар. Коммунист Қурбон Мирзаев бошлиқ бригада бултур 105 гектар майдонда 35 центнердан ҳосил етиштирди. Республикада хизмат кўрсатган пахтакор Абдулла Туропов, Маматалим Санаев, Равшан Тиловов, Ҳасан Мардонов, Тош Жалилов каби қатор бригадаларнинг коллективлари ҳам гектаридан 31-34 центнердан ҳосил кўтардилар.

Кейинги йилларда пахтачиликда қўлга киритган ютуқларимизнинг боиси шундаки, биз комплекс механизацияни тобора кенг жорий этмоқдамиз. Бултур кузда об-ҳаво шароити машина терими учун жуда ноқулай бўлганлигига қарамай, 1600 тонна пахта машиналарда терилди. Илғор механик-ҳайдовчиларимиздан Ўроқ Эргашев, Нусрат Ражабов, Файзи Дўсанов кабилар мавсумда ўз агрегатлари билан 75-105 тоннадан пахта теришга эришдилар.

Колхозимиз районда асосий уруғчилик хўжалиги ҳисобланади. Бобо деҳқонларимизнинг уруғинг тўқ бўлса, ғаминг йўқ бўлади, деган нақлига амал қилган пахтакорларимиз уруғлик пахта етиштиришни кўпайтиришга ҳам алоҳида эътибор бермоқдалар. Колхоз 1969 йилнинг ўзидагина давлатга 2600 тонна сифатли уруғлик пахта етказиб берди.

Колхозчиларимиз фақат пахтачиликдагина эмас, балки бошқа соҳаларни ривожлантиришда ҳам қувончли натижаларга эришмоқдалар. Давлатга чорвачилик маҳсулотлари, пилла, сабзавот, картошка, дон сотиш планлари ҳам қатор йиллар давомида тўла бажарилиб келмоқда. Масалан, бултур пландан ташқари 29 тонна дон, 38 тонна пилла, 2 тонна гўшт, 70 тонна сут, 10 минг дона тухум тайёрланди.

Мўл ҳосил, давлатга тобора кўпроқ топширалаётган маҳсулот хўжаликка катта даромад келтиряпти, унинг экономикаси мустаҳкамланиб, колхозчиларнинг моддий манфаатдорлиги кучаймоқда. Бултур ишлаб чиқаришдан қарийб 3 миллион 871 минг сўм даромад олинди.

Колхозимиз қишлоғининг жамоли йилдан-йилга ўзгариб бормоқда. Кейинги йилларда 800 кишилик қишки клуб, ёзги клуб қуриб ишга туширилди. Бундан ташқари, 150 хўжалик янги уйларга кўчиб кирди. Колхоз ўзининг касалхонасига, дорихонасига ва ҳаммомига эга.

Пахтакорларимиз ҳозир улуғ доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун қизғин тайёргарлик кўрмоқдалар. Улар Мирзачўл районидаги Ленин номли совхоз коллективининг ташаббусига қўшилиб ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVII пленумининг республикада пахтачиликни янада ривожлантириш тадбирлари ҳақидаги қарорига жавобан бу йилги мўл ҳосилга пухта тайёргарлик кўрмоқдалар. Асосий майдон ўғитланиб, сифатли шудгордан чиқарилди. Вилт босган ерларда шудгорнинг чуқурлиги 35-40 сантиметр бўлишига алоҳида аҳамият берилди. Ҳозир асосий эътиборни яхоб беришни тезроқ туғаллашга қаратмоқдамиз.

И. ТУРОПОВ,
Нарпай районидаги «Иттифоқ» колхозининг раиси.

*

Қорақалпоқ дуторчи қизлар халқ ансамблини санъатсеварлар ҳурмат билан «Қирқ қиз» ансамбли деб аташади. Ҳозир бу ёш коллектив доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишлаб янги программа тузди ва юбилей концертлари бермоқда. Суратда: дуторчи қизлар ансамбли аъзолари (чапдан ўнгга) Гулсин Саидова, Зулфия Оламбергенова, Гулшот Утеновалар куй ижро этишмоқда.

Р. Шамсутдинов фотоси (ЎзТАГ).

*

ИШОНЧНИ ОҚЛАШ ЙЎЛИДА

Қишлоқ Советимиз территориясида «Ударник» совхози ва бошқа бир қанча ташкилотлар жойлашган. Республикамизда тўнғич хўжаликлардан бири бўлган бу совхоз асосан ғаллачилик билан шуғулланади. Қишлоқ Советининг 84 депутати, 8 та доимий комиссияси иш олиб бормоқда. Улар қўл урмаган, аралашмаган соҳа йўқ. Шу кунларда қишлоқ депутатларининг бутун фикри-зикри, интилишлари халқ хизматкори вазифасини сидқидилдан бажаришга, доҳиймиз В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олишга қаратилган.

Қишлоқ Совети территориясида юбилей шарафига ободончилик соҳасида катта ишлар амалга оширилди. Ўтган йилнинг ўзида сайловчиларнинг кўплаб наказлари бажарилди. 7-, 3-, 4-бўлимларга юқори вольтли электр қуввати етиб борди. 2-бўлимда фельдшерлик пункти, 6-бўлимда кутубхона, Зарбдор қишлоғида янги типда чойхона қурилди. 31 оилага янги уй-жой бинолари қуриб берилди. Совхоз марказидаги 6 километрлик айланма йўл асфальтланди. 11 минг тубдан зиёд манзарали дарахт кўчатлари экилди. 3-бўлимда артезиан қудуғи қазилиб, фойдаланишга топширилди.

Бу ишларни амалга оширишда депутат П. И. Кожухов раҳбарлик қилаётган ободончилик доимий комиссиясининг хизмати катта. Шунингдек, республикада хизмат кўрсатган агроном В. А. Танигин раислигидаги қишлоқ хўжалик доимий комиссияси аъзолари ҳам самарали ишлаётирлар. Улар 1969 йил топшириқларини бажариш учун астойдил курашдилар. Натижада совхоз давлатга дон, гўшт, сут ва жун сотиш планларини ортиғи билан бажарди.

Доҳий юбилейи йилида совхоз қишлоқлари ўзгача ҳусн касб этади. Бу ерда янги уй-жой бинолари қад кўтаради.

Б. МУРТАЗОЕВ,
Зомин районидаги Ударник қишлоқ Советининг раиси.

Яхшининг шарофати, ёмоннинг касофати

МУРУВВАТ

Катта кўчага чиққанимда қош қорайиб қолганди. Узоқдан ён чироқларини милтиллатиб келаётган машина кўринди. Қўл силтадим. Шофёр йигит машина эшигини очаркан:

— Қани, чиқа қолинг, ёлғиз экансиз, сиғишиб кетамиз, — дея бош ирғаб мени ичкарига таклиф қилди. Машинадагиларнинг ўспирин ёшлар эканини қоронғида фақат овозларидан билиш мумкин эди.

Газик зулматни ёргудек нур сочиб Асака — Андижон йўлида елиб борар экан, манзилга етиб келганимни ҳам сезмай қолибман. Кайфиятим чоғ, руҳан тетик эдим. Бироқ бу узоққа чўзилмади. Уйга яқинлашганимда ҳамёнимни ва у билан бирга муҳим ҳужжатларни йўқотганимни фаҳмладим. Қаерда тушириган эканман? Эслолмайман. Суриштиришлар, қидиришлар фойда бермади...

Бир куни ўғлим қўлимга хат тутқазди. Мен уни ўқидим-у, қалбим севинчга тўлди. Мактуб ўша куни машинада менга ҳамроҳ бўлган йигитлардан эди. Улар машинада тушириб қолдирган ҳужжатларимни олишимни, бунинг учун Фарғонага меҳмон бўлишимни сўрардилар. Энди мени йўқолган нарсаларимнинг топилганидан ҳам кўра, фарғоналик Одилжон Усмонов, Ғуломжон Умаров сингари оққўнгил, олижаноб ёшлар қизиқтирарди. Бу йигитлар билан дўстлашгим, ота-оналарига раҳматлар айтгим келди. Эртасигаёқ Фарғонага йўл олдим.

Х. РАҲМОНОВ,
Андижон районидаги Куйбишев номли колхоз аъзоси.

БЕҒАМ ТРАКТОРЧИ

Ноябрь тонги. Жимликни темир йўл ёқалаб ўрмалаётган тракторнинг тириллаши бузади. Ерни ларзага келтираётган кучли техника наъра тортган шердек бир бўкирди-да, тўхтади. Киселев атрофга аланглаб олгач, хотиржамлик билан ҳиргойисини бошлади. Уриндиқ тагидан чаққонлик билан шишани олди-ю, стаканни тўлдириб икки марта қул-қуллатди. У муштини бурни тагига қўйганича нафас оларкан:

— Ендиради-я, сабил, — деб тўнғиллади, — Ана энди истаган марра бизники деявер, — керилди у.

Киселев машинада қалқиб борар экан, «темир йўлнинг у томонига фақат ўтиш жойидан айланиб келиш шартми» деган фикрга келди. Ҳеч ким йўқ, поезд ҳам кўринмайди. У ўйламай-нетмай газ бериб, тракторини темир йўлга солди. Тракторга тиркалган чанали прицеп пўлат изларни қийшайтириб, шпалларни ўйнатиб юборди.

Бу хунук, ҳалокатга сабаб бўладиган манзарани дастлаб Юнусхўжаев билан Кремер кўриб қолди.

— Ўйлаб ўтиришга вақт йўқ, ҳадемай «Ховос — Тошкент» пассажир поезди ўтади-я! — деди Юнусхўжаев. Кремер соатига қарар экан:

— Ҳа, у ҳозир Еттисойдан йўлга чиқди, — жавоб қилди. Бу орада узоқдан елиб келаётган поезд кўринди. Фурсатни қўлдан бермай, уларнинг бири поездга қарши, иккинчиси эса диспетчер будкаси томон югурдилар.

...Поездни ўз вақтида тўхтатиб, кўнгилсиз воқеанинг олдини олишда совет кишисига хос фазилат намуналари кўрсатган Сирдарё областъ «Узсельхозтехника» бирлашмаси [illegible] Еттисойдаги 37-механизациялашган кўчма колоннанинг бегам тракторчиси Киселев эса [illegible]

О. ТУХТАХУЖАЕВ,
темир йўлчи.

АХБОРОТ НУҚУЛ ФАКТЛАР

ЖАҲОНДА ТЕНГСИЗ

Чирчиқ дарёси — нур ва барака дарёси. Мана шу дарёда ҳозир ўн олтита электр станция ишлаб турибди. Дарёнинг юқори қисмида — Чотқол кифтида яна икки ГЭС яратилади. Уч ГЭС қурилишига эса тайёргарлик ишлари кучайтириб юборилди. Жаҳонда бунчалик кўп станциялар ишлаётган биронта ҳам дарё йўқ.

Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, республикада электр энергия ҳосил қилиш 1940 йилдагига қараганда 32,8 баравар ортди.

ҚАНОТЛИ РАҚАМЛАР

Чиндан ҳам Ўзбекистон мамлакатимизнинг катта пахта базасига айланиб қолди. Бундан 50 йил илгари республикамиз территориясидаги далалардан 30 минг тонна пахта зўрға ундириб олинган эди. Кейинги вақтларда ҳар йили ўртача 4 миллион тонна «оқ олтин» етиштираётган Ўзбекистон 1966 йилдан буён 16 миллион тонна пахта тайёрлади.

«СВЕРДЛОВСК ГАЗЛИ»СИ

Бухородан Уралга сунъий газ дарёси ўтказилганига кўп бўлгани йўқ. Мамлакатимизнинг марказий районларига ана шу газ қувури орқали Бухородан Урал шаҳарларига 100 миллиард куб метрдан ортиқ «зангори олов» жўнатилди. Бухоро газининг дастлабки кони Газли ҳисобланади. Бу кон кўплаб шаҳарларни ва аҳоли яшайдиган пунктларни табиий газ билан таъминлашда катта роль ўйнамоқда.

Уралнинг Свердловск шаҳридан хушхабар келди. Унда Бухоро гази мақталади. Шу билан бирга, Уралнинг ўзида ҳам янги табиий газ кони топилганлиги маълум этилади. Бу конни меҳр билан «Свердловск Газли»си деб аташяпти.

ҚИРҚИНЧИ ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТИ

Республикамиз ёппасига саводхон ўлкага айланди. Олий ўқув юртларида таҳсил кўраётган студентлар аҳолининг ҳар 10 минг кишиси ҳисобига 192 нафарини ташкил қилмоқда. Бу, Ўзбекистон ССР студентлар сони жиҳатидан Англия, Италия, Франция ва Германия Федератив Республикасини ҳам орқада қолдириб кетди, деган гап.

Ўзбекистонда яна бир янги олий ўқув юрти — Тошкент автомобиль транспорти инженерлари институти ташкил қилинмоқда. Бу, республикадаги қирқинчи олий ўқув юртидир.

70 МАМЛАКАТГА

„Таштекстильмаш» заводи дарвозасидан чиққан навбатдаги тўқимачилик машинаси хорижий мамлакатлардан бирига юборилди. Машинасозлар қўшни мамлакат буюртмасини муддатидан илгари тайёрлаб бердилар. Ўзбекистон бир вақтлар игна ва кетмонни ҳам чет мамлакатлардан юқори баҳоларда сотиб олган бўлса, эндиликда республикамиз корхоналарида тайёрланган трансформатор, кабель, пахта териш машиналари, экскаватор сингари саноат маҳсулотлари хорижий мамлакатларга экспорт қилинмоқда.

Бугунги кунда Ўзбекистон саноат маҳсулотлари сотилаётган хорижий мамлакатлар 70 тага етди.

„ЎТГАН КУНЛАР" ҲАҚИДА

КИНО

«Ўзбекфильм» киностудияси 1969 йилда экранга чиқарган «Ўтган кунлар» бадиий фильми «Алишер Навоий», «Тоҳир ва Зуҳра», «Улуғбек юлдузи» анъанасини давом эттиради, бадиият жиҳатидан ҳам, маҳорат ва услуб жиҳатидан ҳам уларга яқин келади! Кинодраматург Собир Муҳамедов, кинорежиссер Йўлдош Аъзамов бу масъулиятли асарга қўл ургунларича бир қанча фильмларда фикр ва маҳоратларини қайраган, Абдулла Қодирий каби сўз санъаткорлари қаламига дадил тега олиш жасоратига эга бўлган санъаткорлардир. Бу уларнинг ҳурматли муаллифимиз қаламига бўлган ғоятда чуқур иззатларидан, муносабатларидан, воқеа оқими, фикр тўлқини, образлар талқинига бўлган жиддий муносабатларидан аниқ, равшан сезилиб турибди. Фильмдаги жуда кўп эпизодлар китобхон тасаввурлари билан ҳамоҳанг келади, ҳатто образларнинг кўринишларигача, тил, ҳатти-ҳаракат, ҳолатлар китоб таассуротларини жонлантиради. Буни аниқламоқ учун китобни қўлга олдик. Образларнинг ёзувчи битган характеристикаси, портрети, ҳолати ва тилини солиштирдик. Кино муаллифлари бу жиҳатдан ҳам автордан узоқлашмайдилар, унга боғланиб ҳам қолмайдилар.

Андижонлик студентлар ёзишади: Ўзбек совет кино санъатининг камолини «Ўтган кунлар» фильмининг муваффақияти яна бир марта такрорлади. Фильм киши қалбида худди китобидай ўчмас таассурот қолдиради. У кишини ҳаётга чорлайди!..

«Ўтган кунлар»ни кўриб завқимни ичимга сиғдиролмадим, — деб ёзади тошкентлик Самад Хожиев, — «Ўзбекфильм»нинг бу қадар чуқур миллий ва бадиий баланд, ғоявий юксак асарини «Алишер Навоий», «Тоҳир ва Зуҳра», «Улуғбек юлдузи» «Сен етим эмассан»дан кейин биринчи кўриб турибман! Халқимизнинг бой маданияти, санъати, урф-одати бугунги коммунистик мундарижа билан охорланган».

Бу хатлар «Ўтган кунлар»нинг ҳам бадиий, ҳам ғоявий муваффақиятини таъкидлайди, муаллифларнинг асарга тўғри ёндошганликларидан далолат беради. Томошабинлар таассуротларининг китоб билан фильмга нисбатан бирлиги ҳам фильмнинг асосий муваффақиятидир. Томошабин таассуроти, мамнунияти, қаноат ҳосил қилиши фильмнинг умумий савиясидан, албатта. Аммо бу умумий таассуротни шакллантирадиган нарса аввало асар асоси — драматургия, режиссер талқини, янги, қўл урилмаган бўёқлар, ундан кейин санъаткорнинг тилда, ҳолатда, муҳитга муносабатда яратган образи, ҳисси, туйғуси, эмоциясидир! Қодирий куннинг қисқалигини халқона қилиб «қиш кунлари бир тутам» дейди. Бу кичкина, аммо ниҳоятда ёрқин иборада қанча гўзал манзара, ҳаётий кўркамлик, ажиб образ бор! Агар фильмга диққат билан эътибор қилган бўлсангиз, унинг деярли ҳамма эпизодлари авторнинг ана шундай услубига суянади, ана шу қисқа ва ёрқинликдан келиб чиқади, бутун-бутун воқеаларнинг қисқа, аммо бамаъни берилишида муаллифларга авторнинг ўзи ёрдам беради. Тошкент билан Марғилоннинг Отабекка «бир қадам» бўлиб қолиши ҳам, Кумуш билан Отабек муҳаббатининг машаққатлари ҳам, Отабек билан отаси орасидаги ижтимоий мунозаралар ҳам, тарихимизнинг энг кир, қора кунлари бўлмуш ўша мозий давр фалокатлари ҳам, авторнинг мушоҳадалари ҳам лентада ўша «бир тутам» иборалардаги манзаралар, ҳис, туйғулар орқали ифода этилади.

Отабекнинг қўшиқ ва тамбур навоси қуюндек қамраб ётган бўзахонадаги хаёли — дор ва Кумуш, Уста Олимнинг Қутидорга Отабек изтироби ҳақидаги ҳикояси (шуни алоҳида қайд этмоқ лозимдирки, СССР халқ артисти Наби Раҳимов бу кичкина ролни жуда кўп катта ролларидан баланд ижро этган), бу ҳикоя асносида дераза ортида тинглаб турган Кумушнинг изтироби, Офтобойимнинг руҳий кечинмалари (бу ролни ёш санъаткор Автет Муродова нафис ўйнаган), шам ва Кумуш, шамдек сўниб бораётган Кумуш. Отабек билан Қутидорни дорга олиб чиқиб кетаётганларидаги Қўрбоши (СССР халқ артисти Раҳим Пирмуҳамедов)нинг мамнунлик ҳолати билан дор остидан қайтиб келишларидаги ташвишли талвасаси, Кумуш билан Зайнаб, Қутидор билан Юсуфбек хожи, (Бу образни Аббос Бакиров ниҳоятда қиёмига етказган) Офтобойим билан Ўзбекойимнинг илк учрашувларига бағишланган қисқа, аммо ниҳоятда мукаммал саҳналар кишини ҳақиқатан ҳам томошабинлар таассуротига қўшилишга ундайди.

Фильм атрофида турли мулоҳазалар юрибди. Бу албатта табиий ва яхши. Демак, асар кишиларни ўйлашга мажбур этган. Лекин бошқачароқ бир гап ҳам юрибдики, бу тўғрида бахслашиб кўрмоқ керак. Масалан, фильм муаллифлари китобдан чиқиб кетган дейишади. Аксинча, бу ижобий баҳо. Бироқ, китобдан узоқлашишни унинг ижтимоий мазмуни билан боғлайдилар, яъни, унинг ижтимоий мазмунига тегмаслик керак эди, чуқурлаштирмаслик маъқул эди, демоқчи бўладилар. Бизнингча, фильм авторлари асарнинг ана шу муҳим томонига қалам уриб тўғри қилганлар. Қодирий ҳаёт бўлганида ўзи тузатган бўлар эди. Чунки, асарнинг бирдан-бир камчилиги ҳам шунда эдики, Отабек ўз курашини ўзи тушунмай ўлиб кетарди. «Қодирий Отабек қиёфасида ўзини айтган» деган гаплар ҳам йўқ эмас. Бу ҳам тўғридир. Чунки, у социалистик реализм позициясига бирдан ўтаолмаган, Отабек образининг китобдагидай талқин этилиши шунинг учун табиий эди. Буни фильм муаллифлари тушуниб, тузатиб тўғри қилганлар деб биламиз. Отабек рус маданиятини, унинг прогрессив йўлини кўради, халқини ундан ўрнак олишга чақиради, аммо чақиради холос, актив иштирок этмайди. Фильм муаллифлари асарнинг мана шу муҳим саҳифасига қалам урадилар, феодал истибдоди оёғи остида ётган пок севги ва одамийликни, ўша мудҳиш тузумга қарши кучланган халқ нафратини ҳаққоний куйлаган китобни ўзининг ички бор мазмуни билан бойитадилар, чуқурлаштирадилар.

Артист танлашда ҳам фильм муаллифлари томошабинлар кўнглини топишган. Ўлмас Алихўжаев билан Ҳамза Умаров образлари ҳам тақдирга сазовор. Гулчеҳра Жамилованинг Кумуш образига юритган ҳиссий қалами, нафис назари, Гулчеҳра Зуфарованинг жозибали Зайнаб талқини, ўзбек кино санъатининг йирик намояндаларидан бири бўлмиш Соат Толиповнинг «Алишер Навоий»даги хайратомуз образи Ёдгор Мирзодан сўнгги бу Мусулмонқул образи, ниҳоятда майин санъаткор Ҳамидулла Наримоновнинг беназир Ҳасаналиси тахсинга лойиқ.

Аммо фильмни суратга олишда кино санъатининг бугунги тилига тилмочлик қилишмаган, фильмда бизнинг кўзимиз илғамаган, оддий томошабин кўзи топмаган бу санъат сирлари, бадиий образлар силсиласи кам. Ҳомиднинг ўргимчак уяси, Зайнаб кайфиятига оид изланишлар, Отабек саргардонлиги ва изтиробидаги алоҳида образлар сингари ёркин тасвир ва ифодалар унда-бунда холос. Сценарийнинг драматик хужайраларида ҳам таранглик етишмайди, воқеа сўнгига бориб маромини йўқотади, сусаяди. Ўзбекойим ва Қутидор зиммасидаги юклар, енгилликлариданми, ёки ноаниқлигиданми, ҳар нечук, драматик тугунларни бўшаштиради. Жоҳил Худоёрхон саройи саҳнаси ҳам тарихан ноаниқ. Тарих ва муҳитни белгиловчи хонлик ва хон образи асарнинг умум хужайрасидан бегонароққа ўхшайди.

«Оғма» Ўзбекойим образининг «чала-думбул» табиатига, фелига хос томонлари дуруст очилмаган. Марямхонимдек катта санъаткор талқини бундай бўлмаслиги керак эди. Умуман бу образга хос саҳналар режиссернинг ҳам, операторнинг ҳам эътиборларидан четроқда қолган. Қутидор образи оқимида унинг Отабек юзига эшик ёпиши бунчалик қўпол бўлмаслиги лозим эди. Қутидор ҳали ички изтиробда, у Отабекдек олижаноб куёв табиатидаги «ғалат»ликни «бадбинлик»га йўйганича йўқ эди. У шундай эшик ёпиши керак эдики, Отабек ҳам, ўзи ҳам хижолатда қолсин. Бу муҳим саҳна бизнинг назаримизда маромига эришилмаган.

Фильмнинг муваффақиятида рассом В. Э. Синиченко, операторлар М. Ф. Краснянский ва Анвар Мукаррамовнинг, кўп гўзал музикалари билан кино санъатимизни безатаётган Монас Левиевнинг, овоз санъатининг моҳир оператори Григорий Сенчилонинг, фильм захматкашлари — ижодий лаборатория санъаткорлари Собит Саидов, Борий Хўжаев, К. Димоваларнинг ҳиссалари катта. Ўйлаймизки, «Ўтган кунлар» бу санъаткорлар биографиясидагинамас, «Ўзбекфильм» тарихида ҳам тағин бир ёрқин саҳифа бўлиб қолур.

Туроб ТЎЛА.

АНДИЖОН ОБЛАСТИ. Комсомол 50 йиллиги номли трикотаж фабрикаси — Андижондаги ёш корхоналардан саналади. Корхона коллективи йилдан-йилга фидокорона меҳнат қилиб маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини муттасил ошириб боришга эришаётир.

Суратда: фабриканинг илғор тўқувчиси, Коммунистик меҳнат зарбдори Х. Сотиболдиева.

И. Душкин фотоси (ЎзТАГ).

ЦЕЙЛОН МУСТАҚИЛЛИГИ КУНИ ШАРАФИГА

3 февралда бўлиб ўтган Тошкент жамоатчилиги вакилларининг йиғилиши Цейлон мустақил деб эълон қилинган куннинг йигирма икки йиллигига бағишланди. Совет — Цейлон дўстлиги жамияти Ўзбекистон бўлими правлениесининг аъзоси Т. А. Абдураимов Цейлоннинг мустақиллик куни тўғрисида доклад қилди.

Совет — Цейлон дўстлиги жамияти Ўзбекистон бўлимининг коллектив аъзолари бўлган Ўзбекистон ССР Маориф министрлигининг ва «Узбексельмаш» заводининг вакиллари ўз нутқларида Тошкент меҳнаткашлари номидан миллий байрами муносабати билан Цейлон халқига табриклар йўлладилар. Цейлон вакили — Тошкент Давлат университетининг студенти Срияниде Неттасингх йиғилганларга самимий табриклари учун миннатдорчилик билдирди.

Йиғилиш қатнашчилари Коломбодаги Цейлон — Совет дўстлиги уюшмаси номига табрик телеграммаси йўлладилар.

Хатлардан сатрлар

ҚАРШИ. Бир гурух санъаткорлар Шаҳрисабз районидаги Ленин номли колхоз меҳмони бўлдилар. Колхоз клубида намойиш қилинган катта концертда иштирок этган артистлар Т. Қодиров, О. Ҳайитова, К. Баратов ижросидаги қўшиқлар ҳамда «Лазги», «Лола» рақс ансамблининг чиқишлари йиғилганларда катта таассурот қолдирди.

Қ. РАҲИМОВ.

ТОШКЕНТ. Собир Раҳимов кўчаси билан Ишчилар шаҳарчаси майдони яқинида уч қаватли бино тикланди. Бу бинода аҳолига маиший хизмат кўрсатишни марказлашган усулда олиб борувчи бюро иш бошлади.

Ю. АҲРОРОВ.

МАРҒИЛОН. Ипак комбинати коллективи ўтган йил планини муддатидан 23 кун илгари уддалади. Биргина 2-тўқимачилик корхонасида ишлаб чиқарилган маҳсулот 7 миллион 181 минг 619 метрдан ошиб кетди.

Т. ФОЗИЛОВ.

ФАРҒОНА. Бағдод районидаги «Пахтакор» колхози марказида пролетариат доҳийси В. И. Лениннинг салобатли ҳайкали қад кўтарди.

Ғ. АБДУЛЛАЕВ.

КИТОБЛАР ОЛАМИДА

КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАР ТАРИХИ

Бундан уч йил муқаддам Ўзбекистон колхоз ва совхозлари тарихи жамоатчилик институти ташкил этилган эди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институти бу жамоатчилик муассасини ўз оталиғига олди. Институтнинг республика, область, район Советлари, колхоз ва совхозларда эса кўмакчи группалари тузилди. Уларнинг ёрдами билан колхоз ва совхоз қурилиши иштирокчилари ва ташкилотчиларининг эсдаликлари, нодир ҳужжат ва расмлар тўпланди.

Ўзбекистон колхоз ва совхозлари тарихининг 1-китоби ана шу катта ишнинг дебочасидир. Асар «Ўзбекистон» нашриётида босмадан чиқарилди.

Китоб ўн бир очеркдан иборат бўлиб, тўрттаси республика миқёсидаги бой материаллар асосида ёзилган, еттитаси эса конкрет хўжаликларнинг тарихидан иборат. Н. Ж. Худойбердиев, Н. Бабков, С. М. Мамарасулов, М. Ҳасанозларнинг очеркларида республика қишлоқ хўжалигини социалистик асосда қайта қуришда, унинг ривожланиш босқичларида колхоз ва совхозларнинг, механизациянинг, мелиорациянинг, матлубот кооперациясининг роли алоҳида кўрсатилган.

Конкрет хўжаликлар тарихига бағишланган очерклар турли манбалардан олинган факт ва далилларга бой, уларда хўжалик коллективларининг яратувчилик меҳнати, янгича ишлаб чиқариш муносабатлари, янгича интизом, янгича турмуш учун кураш батафсил баён этилган.

Лекин китобнинг айрим камчиликлари ҳам бор. Масалан, колхоз тузумининг биринчи ўн йиллиги тарихи ўртоқ Тўлаганов, Захаров, Бекимбетовлар ёзган очеркларда саёз ёритилган. Бундан ташқари, ноаниқ, мавҳум сўзлар, жумлалар ҳам учрайди.

Аммо бундай китобни нашр этиш биринчи тажриба бўлганлиги учун ҳам бу нуқсонларни маълум даражада кечирса бўлади. Кейинги китоблар янада пухта ва илмий-тарихий жиҳатдан пишиқ ишланиши зарур.

С. ЖИЯНХУЖАЕВ,
тарих фанлари кандидати, доцент.

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

ЧКП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ МАКТУБИ

ПРАГА, 3 февраль. (ТАСС). «Руде Право» газетаси Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг барча коммунистларга мактубини босиб чиқарди. Бу мактуб Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг яқинда тугаган пленуми томонидан маъқулланган эди.

Биз, дейилади мактубда, Чехословакияни Совет Армияси озод қилганига 25 йил тўладиган ва Владимир Ильич Ленин туғилганига 100 йил тўладиган юбилей йилига қадам қўйдик. Бу саналар бизнинг зиммамизга орттирган тажрибалар асосида янги ўн йилликка муносиб қадам қўйиш учун, социалистик Чехословакияни янада ҳар тарафлама ривожлантириш учун қўлдан келган ҳамма ишни қилиш вазифасини юклайди. Бу яна шунинг учун зарурки, мамлакатда социалистик ижтимоий тараққиёт хусусан 1968 йилда ва 1969 йилнинг биринчи ярмида секинлашиб қолди, кўпгина жабҳаларда эса орқага улоқтириб ташланди. Жумладан, партия сафларида ғоявий ва ташкилий-сиёсий жиҳатдан ўпирилиш юз берди, партиянинг раҳбарлик роли ва обрўси тушиб кетди, бошқа социалистик мамлакатлар, хусусан Совет Иттифоқи билан иттифоқдошлик алоқалари бузилди. Чехословакия Социалистик Республикасида социализм негизлари амалда бузилди. Контрреволюцион тўнтаришга тайёргарлик кўрилди. Иттифоқчилар қўшинларининг бизнинг территориямизга кирганлиги интернационал ёрдам бўлиб, мамлакатимизни қон тўкилишидан, контрреволюцион кучларнинг очиқдан-очиқ бош кўтаришидан қутқариб қолди.

Биз ўтган йил апрель ойидан буён нормал бўлмаган ривожланишнинг сабабларини тугатишга ва унинг оқибатларини бартараф этишга интилмоқдамиз. Биз қисқа вақт ичида муайян даражада айрим ютуқларга эришдик. Биз ана шу ижобий натижаларни мустаҳкамлашни ва 1970 йил ҳар тарафлама муқимлашиш йили бўлиши учун ана шу ижобий натижаларни янада ривожлантиришни истаймиз. Партия Марказий Комитети кўрган барча чораларга ва қисман эришилган натижаларга қарамай, марксча-ленинча таълимот принциплари асосида партия бирлигини тиклаш, қобилиятини ва революцион жанговар характерини ошириш, унинг ички ҳаётини активлаштириш, ижтимоий ҳаётнинг барча участкаларида партиянинг раҳбарлик ролини амалга ошириш ҳали ҳамон кун тартибидаги муҳим масалалигича қолмоқда.

Мактубда яна бундай дейилади: биз 1970 йилнинг биринчи ярми мобайнида партия билетларини алмаштирмоқчимизки, бу ана шу мақсадга хизмат қилиши керак. Партия билетлари алмаштирилгандан кейин партия ғоявий ва ташкилий жиҳатдан ягона ва мустаҳкам бўлиб қолиши, марксизм-ленинизм ғояларини амалга оширишни давом эттиришга қодир бўлиб қолиши, бизнинг социалистик жамиятимизни ҳар тарафлама тараққиёт йўлидан олиб боришга қодир бўлиб қолиши керак. Биз ана шу асосда партиянинг XIV съездига тайёргарлик кўришни ва шу съездни чақиришни истаймиз.

Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети, дейилади мактубда, партия билетларининг навбатдаги алмаштирилишини партиянинг ҳар бир аъзоси билан суҳбатлашиш ва уларга алоҳида-алоҳида муносабатлар бўлиш билан боғлаб олиб бориш керак, деган нуқтаи назарга амал қилади. Суҳбатлашиш давомида коммунистларнинг кейинги икки йил ичидаги позициялари ва ҳаракатларини муҳокама қилиш билан кифояланиб қолмай, бундан кейин давом этадиган узоқ даврдаги позициялари ва ҳаракатларини ҳам муҳокама қилиш керак.

Биз шунга интиламизки, дейилади мактубда, партияда партия уставига риоя қиладиган ва ундан келиб чиқадиган мажбуриятларни бажарадиган кишилар қолсин ва ўша кишилар ишласин.

Партия қурилиши ва фаолиятининг ленинча принципларини ихтиёрий тан олиш ва амалга ошириш, даставвал демократик централизм, коллектив раҳбарлик принципларини тан олиш ва амалга ошириш, барча коммунистлар томонидан партия ички демократиясининг ҳар тарафлама ривожлантирилиши ва танқид ҳамда ўз-ўзини танқидни тан олиш ва амалга ошириш партиямизнинг марксизм-ленинизмга садоқатини ва ўзининг асосий вазифасини ўташини гарантиялайди.

ҒАРБИЙ ГЕРМАНИЯ. Франкфурт-Майннинг кўпчилик аҳолиси АҚШнинг Вьетнамдаги агрессиясига чек қўйилишини талаб қилиб, Америка ҳарбийларининг Вьетнам тупроғидаги жиноятларини қораловчи баёнотга қўл қўйдилар. Суратда: Франкфуртмайнликлар баёнотга имзо чекмоқдалар.

АДН—ТАСС телефотоси.

БИРЛИККА ДАЪВАТ

ЛАГОС, 3 февраль. ТАСС мухбири В. Котов хабар беради. Нигерия транспорт масалалари федерал комиссри Ж. Тарка касаба союзларини ўзини миллатни иқтисодий жиҳатдан ривожлантириш вазифасига бағишлайдиган ва мамлакат ишчилар синфининг ҳуқуқларини яхшироқ таъминлай оладиган ягона фронт бўлиб бирлашишга даъват этди.

Тарка «Бирлашган меҳнат конгресси» касаба союзининг Кадунада бўлиб ўтган конференциясида нутқ сўзлаб, касаба союзларининг тарқоқлиги — мустамлакачилик ўтмишнинг меросидир, деди. Касаба союз бирлашмаларининг фаолияти меҳнаткашларнинг фаровонлигига қаратилиши керак бўлган пайт етди, деди. Ҳозирги вақтда Нигерияда 600 касаба союз бирлашмаси бор, уларнинг сони ҳамон кўпайиб бормоқда. «Бирлашган меҳнат конгресси», «Нигерия касаба союзлари конгресси», «Нигерия ишчилари кенгаши» ва «Шимолий Нигерия меҳнат федерацияси» энг катта бирлашмалардан ҳисобланади.

*

ЛИВАНДА ЛЕНИН КУНЛАРИ

БАЙРУТ. ТАСС мухбирлари Ю. Степанов ва Н. Филатов хабар берадилар:

Ливаннинг прогрессив ватанпарвар жамоатчилиги жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг асосчиси, бутун дунё меҳнаткашларининг улуғ йўлбошчиси В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигини тантанали нишонлашга тайёргарлик кўрмоқда. Ливаннинг таниқли жамоат арбоби, Ленин юбилейига тайёргарлик миллий комитети аъзоси Керим Мруе социалистик мамлакатларнинг журналистлари билан учрашувда шу гапларни айтди.

Ливанда, шунингдек бошқа араб мамлакатларида, деди Мруе, Ленин юбилейи империализм ва Исроил агрессиясига қарши, шунингдек ички реакция ҳамда араб халқларининг миллий озодлик ҳаракати бирлигини бузишга қаратилган турли оппортунистик оқимларга қарши кескин кураш вазиятида нишонланмоқда. «Шу шароитларда, — деб таъкидлади у, — Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар билан дўстликни мустаҳкамлаш барча муваффақиятларимиз ва ғалабаларимизнинг гаровидир».

Шу шонли санани байрам қилишга тайёргарлик кўрмоқ учун Ливанда миллий комитет тузилди. Мамлакатнинг таниқли давлат ва жамоат арбоблари шу комитет составига киритилди. Комитет ишлаб чиққан программа апрель ойида В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига бағишлаб Байрутда тантанали кеча ўтказишни кўзда тутади.

Ленин юбилейи муносабати билан Триполи, Саид, Тире, Баалбек ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларида ҳам митинглар ва йиғилишлар ўтказилади. Ленин тўғрисидаги фильмлар намойиш қилинади, унинг ҳаёти ва революцион фаолияти тўғрисида фото-виставка уюштирилади. Аҳолининг кенг табақалари орасида Лениннинг ўлмас ғояларини оммалаштириш мақсадида бир қанча китоб ва брошюралар нашр этишга тайёрланмоқда.

В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллик юбилейини Ливанда байрам қилиш программаси, деди пировардида Мруе, бутун 1970 йил бўйи турли тадбирлар ўтказилишини кўзда тутади.

ЯПОНИЯ ҲУКУМАТИНИНГ ҚАРОРИ

ТОКИО, 3 февраль. (ТАСС). Япония ҳукумати министрлар кабинетининг бугунги мажлисида ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартномани имзолашга қарор қилди. Японияning Совет Иттифоқи, АҚШ ва Англиядаги элчиларига Япония номидан шу шартномани имзолаш вазифаси топширилди.

ФРАНЦИЯ КОМПАРТИЯСИНИНГ XIX СЪЕЗДИ ОЧИЛДИ

НАНТЕР, 4 февраль. (ТАСС). Бугун Париж яқинидаги Нантер шаҳарчасида Франция компартиясининг XIX съезди очилди.

Француз коммунистлари навбатдаги съездининг кун тартибида қуйидаги масалалар бор: 1. Франция Компартияси Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари Жорж Маршенинг «Монополиялар ҳокимиятига қарши кураш ҳамда ишчилар билан демократик кучларнинг илғор демократия ва социализм учун биргаликда кураши» мавзуидаги доклади. 2. Франция Компартияси Сиёсий бюросининг аъзоси Этьен Фажоннинг «Партия тезисларини муҳокама қилиш ва қабул этиш» деган доклади. 3. Партиянинг раҳбар органларини сайлаш.

Франция Компартиясининг съездида қардош коммунистик ва ишчи партиялардан келган 60 дан ортиқ делегация ҳозир бўлди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. П. Кириленко бошчилигидаги КПСС делегацияси ҳам съездда қатнашмоқда.

Халқаро мавзуда

«АЛБАТТА КЕЛАМАН»

РЕПОРТАЖ

Ўша кеча менинг хотирамдан ҳеч ҳам кўтарилмайди. Ишдан кейин мен Лондон экономика мактабига келдим. Йўқ, менинг мақсадим бирор буржуа экономикаси ўқишларига бағишланган конференцияда қатнашиш эмас эди. Ўша кеча вақтинча медицина пунктига айланган экономика мактабида касаба союз аъзолари Америка босқинчиларидан ўз ватанларини озод қилиш учун курашаётган вьетнамликлар учун қон бераётган эдилар. Бу олижаноб тадбир Вьетнамга медицина ёрдами кўрсатиш Британия комитети томонидан уюштирилган эди. Бу комитет касаба союз аъзоларига қуйидаги чақириқ билан мурожаат қилган эди: «Жанубий Вьетнамга бомбалар ёғини ҳали тинганича йўқ. Вьетнамликларни қутқариш учун фақат дори-дармонгина эмас қон ҳам зарур!»

Лондондаги кўпгина касаба союз комитетларининг оддий аъзолари ва раҳбарлари бу чақириққа лаббай деб жавоб бердилар.

Лондон экономика мактабининг ўқитувчилари ва «Вьетнамга тинчлик» ҳаракатининг тарафдорлари бўлган кўпгина студентлар мактаб маъмуриятини иккинчи қаватдаги катта лекция залида вақтинча медицина пункти очишга кўндиришди.

Лифтдан чиқишим биланоқ стол ёнида саф тортиб, навбатда турган донорларга кўзим тушди. Улар махсус номерланган қоғоз олиб ўтиришар, чақиришларини кутишарди. Оқ халат кийиб олган врач ва медицина ҳамширалари лекция залининг икки қанотли эшиги ёнида тўпланиб турган донорларни ичкари олиб киришар, сўнг олиб чиқишарди.

Мана лифтдан йигит ва қиз чиқди. Қиз ҳамроҳидан ҳайратомуз сўради: «Бу ерда нима бўляпти? Бу ер бизнинг дам олиш хонамиз-ку, биз телевизор кўргани келган эдик».

— Ташвишланманг, бу эпидемия эмас, — дедим унга мен ва бу ерда нима бўлаётганини тушунтирдим. Студентлар ўзаро ниманидир кенгашиб олишди. Сўнгра йигит менга юзланиб: «Биз ҳам қонимиздан бермоқчимиз» деди.

— Марҳамат, навбатга туринглар, бизнинг азиз меҳмонимиз бўласиз.

Донорлар қон топшираётган хонага кириб мен яна кишиларни қутқариш учун бир вақтлар қон бераётганимдагидай ғалати ҳолатга тушиб қолдим. Мен Испаниядаги фашизм билан курашаётган Интернационал бригада жангчиларига, иккинчи жаҳон урушида гитлерчи галаларга қарши курашаётган солдатларга қон бераётганимда ҳам шундай бўлганди.

Мен бу ерда, стол ёнида ўтирган Жеймс Олдрижни ва у билан ёнма-ён турган хотини Динани кўриб қолдим. Жеймс қон солинган пластмасса шишаларига ёрлиқ ёзиб ёпиштириб қўяр, Дина бўлса уларни ГДРга жўнатиш учун контейнерларга жойлаштирарди. Бу қонлардан ГДРда плазма тайёрланиб, сўнгра Совет Иттифоқи орқали Жанубий Вьетнамга жўнатиларди.

Шу пайт мен Москвада сўнгги бор бўлганимни эслаб қолдим. Меҳмонхонада инглизча атиги бир неча сўз биладиган бир ёш йигит мен билан сўзлашишга уриниб кўрди. Мен ҳам атиги бир неча русча сўзни билардим. Бироқ уларни ҳам зўрға талаффуз қила олардим. Суҳбатимиз зўрға қовушарди. Ниҳоят у менинг қандайдир саволимга жавоб бера туриб, деярли қичқириб юборди: «Ёзувчи—Жеймс Олдриж! Лондон!» Бу жумла иккаламиз учун ҳам совет — инглиз дўстлигини ифодалаш учун гўё калит бўлиб хизмат қилган эди ўшанда.

Жеймс менга навбат кутиб турган актёрлар касаба союзининг вакили, ёшгина драма актрисасини кўрсатди.

— Юр, мен уни сенга таништираман, — деди у, — у биринчи марта қон беряпти. Жудаям ҳаёжонланаётган бўлса керак. Уни бироз гапга солгин...

Дам олиш хонасида қизғин суҳбат борарди. Мен денгизчилар миллий касаба союзи активистлари ва раҳбарлари орасига тушиб қолдим. Улар орасида Гордон Норрис ва Жон О'Коннэллар ҳам бор эди. Мени ёш денгизчи Фил Баллард билан таништиришди. Бу йигит ҳақида газеталар кўп ёзишганди. У хизмат қилаётган кема Пирейга келганида Филни ва унинг икки ўртоғини ҳибсга олишиб, Афина турмасига ташлашди. Қора полковниклардан турмаларда азоб чекаётган грек денгизчиларини озод қилишни талаб қилувчи варақалар тарқатгани учун уни қамаб қўйишган эди.

Қон бериш учун навбат кутиб турган темир йўлчилар касаба союзи ижроия комитетининг аъзоси Дэйв Боумэн билан саломлашгач, матбуотчилар касаба союзи раҳбарларидан бири Жорж Хэлловэ билан суҳбатлашдим. Уларнинг касаба союзлари бундан икки йил муқаддам Вьетнам Демократик Республикасига жўнатилган дори-дармон ва медицина ашёлари учун энг кўп пул ажратган эди.

— Бугун ҳам, — деди у менга, — вьетнамликларга ёрдам бериш учун бу ерга келдик...

Ёғоч буюмлари тайёрловчи ишчилар касаба союзининг вакили Жон Мосс уларнинг ташкилоти Вьетнамдаги урушни тугатиш учун курашга фаол қатнашганлиги ҳақида гапириб берди. Шунингдек, у Франция кончилари ва бошқа касаба союзлари вакилларининг инглиз шахтёрлари билан Дуврда бўлиб ўтган интернационал учрашувларини ҳам айтди. Инглиз кончилари касаба союзининг бош секретари Лоуренс Дейли ҳам бошқалар қатори вьетнамликлар учун қон берди.

Ўша кеча экономика мактабида юздан ошиқ лондонликлар қон беришди. Соғлиғи тўғри келмаганидан қонини олишмаган бир неча киши бу ердан жуда хафа бўлиб қайтишди. Масалан, телевидение актрисаси Мойра Рэдмонд хафалигини яширмаган ҳолда жилмайиб, деди:

— Менга дармонсизсан дейишди, лекин мен, албатта, яна келаман.

Гарри КАРЛАЙЛ, инглиз журналисти, (АПН).

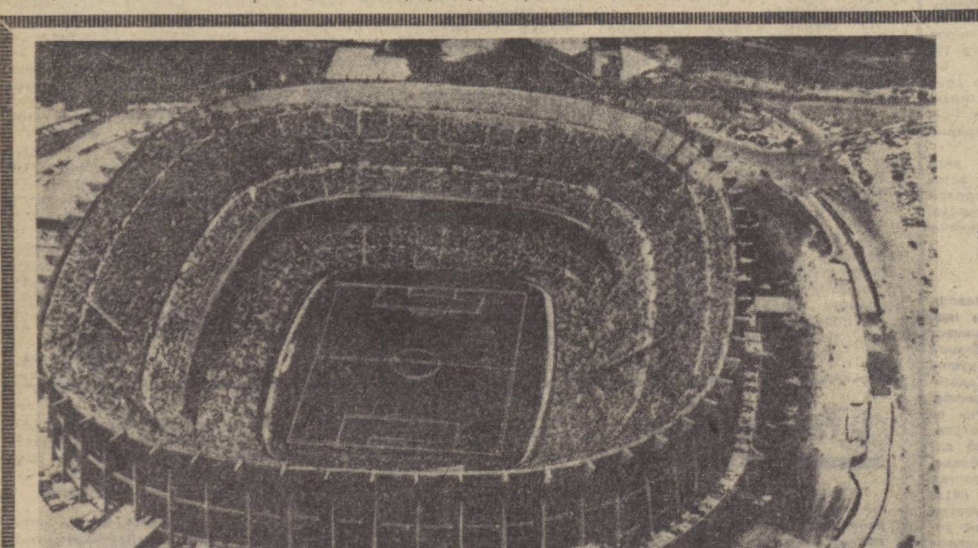

Спорт оламида

ФУТБОЛ ЯНГИЛИКЛАРИ

● МЕХИКО. Бўлажак жаҳон чемпионатининг мезбонлари — Мексика терма командасининг футболчилари бу ерда тугаган халқаро турнирда иккинчи ўрин билангина кифояландилар, холос. Улар ўз мамлакатининг клуб командаси — «Гвадалахара» футболчилари билан учрашиб, ютқизиб қўйишларига озгина қолди. Турнирнинг якунловчи тўртинчи матчи бўлган бу учрашув 2:2 (0:2) ҳисобида тугади. Бир неча марта Югославия чемпиони бўлган Белграднинг «Партизан» спортчилари турнинг якунловчи кунида Бразилиянинг «Ботафого» командаси устидан 1:0 ҳисобида ғалаба қозониб турнир ғолиби бўлдилар. «Гвадалахара» билан «Спарта» (Прага) командалари учинчи ва тўртинчи ўринларни бўлишиб олдилар.

● ЛИМА. Жанубий Америка бўйлаб сафарини давом эттираётган Чехословакиядаги Трнава шаҳрининг «Спартак» командаси Перу терма командасининг футболчилари билан учрашдилар. Бу ўйин 1:1 (0:0) ҳисобида тугади. Бир кундан кейин спартакчилар Боготада (Колумбия) ана шу мамлакат терма командаси билан бўлган учрашувни ҳам худди шундай натижада тугатдилар.

● СПЛИТ. Европача ғайри расмий чемпионат ҳисобланган УЕФА ўсмирлар мусобақасининг дастлабки саралаш матчида Югославия терма командаси Чехословакия командаси устидан 2:0 ҳисобида ғолиб чиқди. Бизнинг ўсмирларимиз ўтган йилнинг охирида ўз майдонларида иккита саралаш учрашуви ўтказганликларини эслатиб ўтиш керак. Улар Польша командаси билан бўлган биринчи учрашувларида 3:0 ҳисобида ғалаба қозонган эдилар, руминлар билан бўлган иккинчи учрашув эса 0:0 ҳисобида тугаган эди. Ҳали олдинда жавоб матчлари турибди.

(ТАСС).

* *

МЕХИКО. Суратда: «Ацтек» стадионининг умумий кўриниши. Шу йил 31 майда бу ерда СССР ва Мексика терма командаларининг учрашуви билан футбол бўйича жаҳон биринчилигининг IX чемпионати бошланади. Биринчи группада иштирок этувчи командаларнинг ҳамма ўйинлари, шунингдек ярим финал ва финал ўйинлар ҳам ана шу ерда ўтказилади. ТАСС фотохроникаси.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РАДИО БУГУН

6.15 — Тонгги концерт. 8.25 — «Сени куйлайман, республикам» деган концерт. 9.30 — Ф. Назаров. Халқ чолғу оркестри учун сюита. 10.10 — М. Равель. «Дафнис ва Хлоя» симфоник балетидан парчалар. 10.30 — Севги қўшиқлари. 11.15 — Ўзбекистон радиоси ва телевидениеси халқ чолғу оркестрининг концерти. 13.30 — Рус композиторларининг опера ва балетларидан куйлар. 15.15 — «Саломатлик — туман бойлик». 15.20 — Музика маданияти радиоуниверситети. 16.10 — «Композитор М. Мусоргский» деган эшиттириш. 16.50 — «Правда» газетасининг обзори. 17.00 — Симфоник куйлар. 18.00 — «Шаҳар—қишлоққа». 18.10 — Вальслар. 19.20 — Татар куйлари. 20.00 — «ЁШЛИК» радиостанциясининг программаси. 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат. 22.20 — Чолғу куйлари. 22.40 — В. И. Ленин ҳақида ҳикоялар. 23.15 — Мақом кечаси.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Тошкент кўрсатади.**

Рус тилида: 18.00 — Болалар учун эшиттириш. 18.40 — Телеянгиликлар. 18.50 — **«Шоир ва замон»** В. Маяковский асари асосида телекомпозиция. 19.35 — Оламда нима гап?

Ўзбек тилида: 20.10 — Телеянгиликлар. 20.25 — **«Ўзбекистон чорвадори»** программаси. 20.45 — Таваккал Қодиров куйлайди. 21.35 — **«Уруш ва тинчлик»** (бадиий фильмнинг 2-серияси).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 — **Москва кўрсатади.** 18.00 — **Тошкент.** Ўқув кўрсатувлари. 20.00 — **Москва кўрсатади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — **Тошкент кўрсатувлари.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 5/II да **Ойжамол**, 6/II **Сухайл ва Меҳри**, 7/II да **Русалка**.

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 5/II да **Олтинчи июль**, 6/II да **Бой ила хизматчи**, 7/II да **Шоҳ Эдип**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 5/II да **Фарҳод ва Ширин**, 6/II да **Жон қизлар**, 7/II да **Ажаб савдолар**.

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 5/II да **Учинчи орзу**, 6/II да **Освенцим жаллодлари**, 7/II да **Учинчи орзу**.

КИНО

Хавфли гастроллар — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА», НАВОИЙ номли, «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Гўзал маликам (2-серия) — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 5 ва кеч. 8 да), «ЧАЙКА» (кундуз соат 2 да).

Шахмат новелласи — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Болаликнинг сўнгги кечаси — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Ўтган кунлар — НАВОИЙ номли (ўзбек тилида, кундуз соат 4.40 минутда).

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

8 февраль кундуз соат 2 да

4—6 СИНФ МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИ УЧУН

МУЗИКАЛИ ЛЕКТОРИЙ

1 АБОНЕМЕНТ БЎЙИЧА

ТЎРТИНЧИ КОНЦЕРТ-ЛЕКЦИЯ

ДЎСТЛИК ТАРОНАЛАРИ

(СССР халқларининг ашула, музика ва рақслари).

Лектор — музикашунос

АБДУРАШИД САИДОВ

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Матбуот бўйича Давлат комитети, Ўзбекистон китоб савдоси бирлашмаси ва Тошкент область китоб савдоси коллективлари китоб савдосининг кекса ходими, Тошкент шаҳридаги 3-китоб магазини директори

Жўра Маҳкамович МАҲКАМОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдиради ва марҳумнинг оиласига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Театр жамияти правлениесининг президиуми Театр жамияти президиуми раиси ўринбосари, Ўзбекистон ССР ва Қорақалпоғистон АССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби М. Қориевга акаси

Абдуазим ҚОРИЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 336545, Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323, Масъул секретарь — 334455, Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283, Партия турмуши — 333469, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331216, Халқаро ҳаёт — 337604, Коммунистик тарбия — 331455, Саноат капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 337221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347, Оммавий ишлар ва хатлар — 338679, 333553, Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343, Корректура — 337162, Эълонлар — 338142, Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ, Андижон -48—85, Бухоро 3—31—42, Қарши 22—82, Наманган 21—88, Нукус —42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 34—55, Гулистон — 22—09.

№ Г — 29. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64583 Р. — 01206.